

***ANALIZA PORÓWNAWCZA SYTUACJI NA RYNKU PRACY
W WYBRANYCH POWIATACH Z WOJEWÓDZTWA
KUJAWSKO-POMORSKIEGO I WIELKOPOLSKIEGO***

Ekspertyza zrealizowana na zlecenie
Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu
Wykonawca: dr hab. Kamil Zawadzki

TORUŃ 2020

*Analiza porównawcza sytuacji na rynku pracy w wybranych powiatach z województwa
kujawsko-pomorskiego i wielkopolskiego*

Spis treści

1. Założenia i cele ekspertyzy.....	5
2. Dobór powiatów do badania	6
3. Klasyfikacja źródeł informacji o sytuacji na lokalnym rynku pracy.....	10
4. Identyfikacja i klasyfikacja determinant zróżnicowania sytuacji na lokalnych rynkach pracy	12
4.1. Identyfikacja determinant	12
4.2. Klasyfikacja determinant zróżnicowania sytuacji na lokalnych rynkach pracy.....	14
5. Potencjał rynków pracy badanych powiatów – analiza źródeł wtórnych.....	17
5.1. Analiza regionalna	17
5.2. Analiza lokalna	19
6. Sytuacja na rynkach pracy w badanych powiatach – statystyczna analiza porównawcza	24
6.1. Różnice w charakterystykach zarejestrowanych bezrobotnych.....	24
6.2. Różnice w kapitale ludzkim i kapitale społecznym mieszkańców analizowanych powiatów	31
6.3. Różnice w stronie popytowej badanych rynków pracy	36
7. Przyczyny pozostawania w rejestrach bezrobotnych – wyniki sondażu pracowników PUP	43
7.1. Cel badania i problemy badawcze	43
7.2. Metoda, technika i narzędzie badawcze	44
7.3. Struktura respondentów	44
7.4. Przyczyny bezrobocia rejestrowanego w opinii pracowników PUP	45
8. Wnioski	52
8.1. Źródła podobieństw sytuacji w badanych powiatach.....	52
8.2. Źródła różnic sytuacji w badanych powiatach	54
9. Wykorzystane źródła.....	57
Spis tabel i wykresów	59
Załącznik – kwestionariusz badania CAWI.....	60

*Analiza porównawcza sytuacji na rynku pracy w wybranych powiatach z województwa
kujawsko-pomorskiego i wielkopolskiego*

1. Założenia i cele ekspertyzy

Temat ekspertyzy: Analiza porównawcza sytuacji na rynku pracy w wybranych powiatach z województwa kujawsko-pomorskiego i wielkopolskiego.

Cel ekspertyzy: analiza ma wyjaśnić co powoduje, że w wybranych powiatach z województwa kujawsko-pomorskiego i wielkopolskiego jest zbliżona sytuacja na rynku pracy oraz co powoduje, że w wybranych powiatach z województwa kujawsko-pomorskiego i wielkopolskiego sytuacja na rynku pracy jest skrajnie odmienna.

Zakres czasowy: ekspertyza opiera się głównie na sytuacji na rynku pracy w badanych powiatach w końcu roku 2019 .

Zakres ekspertyzy:

1. diagnoza podobieństw sytuacji na rynku pracy w wybranych powiatach,
2. diagnoza przyczyn skrajnie odmiennej sytuacji na rynku pracy w wybranych powiatach,
3. identyfikacja kluczowych czynników/uwarunkowań, które decydują o zróżnicowanej i porównywalnej sytuacji na rynku pracy w analizowanych powiatach.

2. Dobór powiatów do badania

W oparciu o pierwotne założenia ekspertyzy, odnoszące się do powiatów o najmniejszej i największej różnicy w stopie bezrobocia rejestrowanego, przedstawiono Zamawiającemu następujące, dodatkowe kryteria doboru, które mogłyby być uwzględnione w niniejszej analizie:

- 1) liczba bezrobotnych zarejestrowanych – przy podobnej stopie bezrobocia czynnikiem świadczącym o podobnej sytuacji jest zbliżona bezwzględna liczba bezrobotnych zarejestrowanych w tym samym okresie (koniec 2019 r.). Oznacza ona (przy analogicznej stopie bezrobocia) porównywalną wielkość zasobów osób aktywnych na rynku pracy;
- 2) znaczenie w regionie – największe miasto w regionie dysponujące największym potencjałem na rynku pracy w zakresie popytu na pracę oraz kształcenia odpowiednio dopasowanych do lokalnych potrzeb zasobów pracy;
- 3) położenie geograficzne – sąsiedzkie położenie powiatów przy granicy dwóch analizowanych województw może sugerować zbliżone warunki gospodarcze.

Punktem wyjścia do wyłonienia par powiatów do analizy zgodnie z założeniami ekspertyzy było zestawienie rankingu powiatów województwa wielkopolskiego oraz kujawsko-pomorskiego według stopy bezrobocia rejestrowanego w 2019 r. (tabela 1 i tabela 2.)

W przypadku województwa kujawsko-pomorskiego powiatem o najniższej stopie bezrobocia rejestrowanego w końcu 2019 r. był powiat **miasto Bydgoszcz** ze stopą bezrobocia rejestrowanego na poziomie 2,8%. Powiatem o najwyższej stopie bezrobocia rejestrowanego w końcu 2019 r. był natomiast **powiat radziejowski** (16,4%). W przypadku województwa wielkopolskiego dwa powiaty miały jednakową, najniższą stopę bezrobocia (miasto Poznań oraz powiat poznański), jednak przez analogię do drugiego porównywanego województwa zaproponowano, aby wybrać jako powiat o najniższej stopie bezrobocia rejestrowanego w końcu 2019 r. powiat **miasto Poznań** 1,1%. Z kolei powiatem o najwyższej stopie bezrobocia rejestrowanego w końcu 2019 r. w tym województwie był **powiat koniński** (8,5%).

Tabela 1. Powiaty województwa wielkopolskiego według wartości stopy bezrobocia rejestrowanego w 2019 r. (%)

POWIAT	STOPA BEZROBOCIA (%)
miasto Poznań	1,1
poznański	1,1
kępiński	1,6
wolsztyński	1,6
śremski	1,9
nowotomyski	2,0
kaliski	2,1
leszczyński	2,5
szamotulski	2,5
miasto Kalisz	2,5
ostrowski	2,6
kościański	2,7
obornicki	2,7
krotoszyński	2,9
wrzesiński	3,1
grodziski	3,2
miasto Leszno	3,2
gnieźnieński	3,5
jarociński	3,7
turecki	3,7
rawicki	3,8
pleszewski	3,9
kolski	4,0
ostrzeszowski	4,0
czarnkowsko-trzcianecki	4,3
międzychodzki	4,3
pilski	4,3
wągrowiecki	4,5
gostyński	4,9
miasto Konin	5,5
złotowski	5,7
średzki	6,3
słupecki	6,8
chodzieski	7,0
koniński*	8,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 2. Powiaty województwa kujawsko-pomorskiego według wartości stopy bezrobocia rejestrowanego w 2019 r. (%)

powiat	STOPA BEZROBOCIA (%)
miasto Bydgoszcz	2,8
bydgoski	4,1
miasto Toruń	4,1
świecki	6,9
brodnicki	7,0
miasto Grudziądz	8,2
miasto Włocławek	9,0
żniński	9,3
toruński	9,4
mogileński	9,7
tucholski	9,7
golubsko-dobrzyński	9,9
rypiński	10,0
nakielski	10,5
inowrocławski	10,9
grudziądzki	11,1
wąbrzeski	11,4
chełmiński	11,5
sępoleński	11,6
aleksandrowski	12,2
włocławski	14,2
lipnowski	15,4
radziejowski	16,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Natomiast przy wyłonieniu powiatów o najbardziej zbliżonej sytuacji w obu województwach zauważyć należy występowanie więcej niż jednej pary (oraz jednej trójki) powiatów o identycznej stopie bezrobocia. Dlatego jako drugie kryterium różnicujące zaproponowano wprowadzenie drugiego, pomocniczego kryterium – minimalnej różnicy w nominalnej liczbie bezrobotnych w 2019 r. W rezultacie w przypadku województwa kujawsko-pomorskiego zaproponowano włączenie do analizy dwóch powiatów o identycznej stopie bezrobocia i najmniejszej różnicy w liczbie bezrobotnych zarejestrowanych, to jest **powiat mogileński** (stopa bezrobocia 9,7% i 1657 bezrobotnych) oraz **powiat tucholski** (stopa bezrobocia 9,7% i 1765 bezrobotnych). W przypadku województwa wielkopolskiego dwoma powiatami o identycznej stopie bezrobocia i najmniejszej różnicy w liczbie

bezrobotnych zarejestrowanych były: **powiat kępiński** (1,6% przy 523 bezrobotnych) oraz **powiat wolsztyński** (1,6% przy 458 bezrobotnych).

W toku konsultacji z Zamawiającym zaakceptowano do analizy porównawczej powiaty o skrajnej sytuacji na rynku pracy mierzonej stopą bezrobocia rejestrowanego w 2019 r., to jest: **miasto Bydgoszcz** i **miasto Poznań** oraz **powiat radziejowski** i **powiat koniński**.

Dla pełniejszej realizacji celu ekspertyzy zmieniono jednak pozostałe dwie pary powiatów na powiaty sąsiadujące, o dużej różnicy w stopie bezrobocia rejestrowanego, to jest: **powiat włocławski** – 14,2% i **powiat kolski** – 4,0% oraz **powiat sępoleński** – 11,6% i **powiat pilski** – 4,3%.

3. Klasyfikacja źródeł informacji o sytuacji na lokalnym rynku pracy

Istnieje szereg źródeł informacji o sytuacji na lokalnym rynku pracy. Mogą one mieć charakter pierwotny oraz wtórny. W niniejszej analizie wykorzystano oba rodzaje źródeł.

Źródłem danych pierwotnych na temat sytuacji na lokalnym rynku pracy mogą być informacje na temat sytuacji bieżącej, przeszłej lub prognoz, pozyskiwane od: pracodawców, działów HR, bezrobotnych, przedstawicieli publicznych służb zatrudnienia, osób pracujących, poszukujących pracy, przedstawicieli lokalnych instytucji edukacyjnych, agencji pośrednictwa pracy, agencji pracy tymczasowej, badaczy rynku pracy i inne. W tym opracowaniu (zob. część 7.) przeanalizowano informacje pozyskane od pracowników powiatowych urzędów pracy mających bezpośredni kontakt z zarejestrowanymi tam bezrobotnymi ze wszystkich ośmiu powiatów objętych badaniem.

Źródła wtórne można sklasyfikować następująco:

1. dokumenty o charakterze pozytywnym, stwierdzające stan. Podzielić je można na źródła opisowe (deskryptywne) oraz liczbowe (dane numeryczne);
2. dokumenty o charakterze normatywnym – oceniające stan aktualny, słabe i silne strony powiatu lub województwa, w których sformułowano także przyszłe cele i stany pożądane.

Pierwszy typ źródeł reprezentują:

- a) analizy i raporty sporządzane przez: organy samorządowe na szczeblu wojewódzkim i powiatowym oraz rządowe na szczeblu wojewódzkim, publiczne służby zatrudnienia (wojewódzkie i powiatowe) oraz instytucje badawcze (uczelnie, instytuty badawcze). Analizy te mogą mieć charakter jednorazowy lub cykliczny (np. *Barometr zawodów*);
- b) dane statystyczne publikowane przez statystykę publiczną (GUS) lub inne instytucje publiczne (np. PKW, WUP), dotyczące:
 - bezrobocia rejestrowanego: stopy bezrobocia rejestrowanego, struktury bezrobotnych zarejestrowanych według płci, wieku, poziomu wykształcenia, miejsca zamieszkania, długości czasu pozostawania w rejestrach, przyczyn znalezienia się w rejestrze, prawa do zasiłku, dotychczasowej pracy, statusu absolwenta wśród bezrobotnych;

- wskaźników obrazujących aktywność zawodową;
- struktury demograficznej mieszkańców, w szczególności ludności w wieku produkcyjnym;
- postaw mieszkańców powiatów przekładających się na aktywność zawodową, takich, jak przedsiębiorczość w powiecie wyrażona poprzez liczbę osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym;
- popytu na pracę wyrażonego: liczbą ofert pracy w pup na jednego zarejestrowanego bezrobotnego, liczbą podmiotów gospodarczych zatrudniających powyżej 49 zatrudnionych na 10 tys. mieszkańców oraz liczbą podmiotów na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym;
- produktywności mieszkańców wyrażonej PKB *per capita* oraz dochodami własnymi badanych powiatów;
- frekwencji wyborczej oraz wyników głosowania w wyborach powszechnych.

Drugi typ źródeł stanowią strategie regionalne (np. wojewódzkie) i lokalne (dla powiatu lub miasta), w szczególności obejmujące analizę SWOT badanych obszarów pod kątem m.in. sytuacji na rynku pracy i potencjału gospodarki powiatu.

4. Identyfikacja i klasyfikacja determinant różnicowania sytuacji na lokalnych rynkach pracy

4.1. Identyfikacja determinant

Teoretycznych przyczyn istnienia różnic w sytuacji na rynkach pracy dostarcza **teoria segmentacji** (Kryńska 1996) zakładająca, że rynek pracy ma charakter heterogeniczny, składając się z wielu częściowych, lokalnych rynków pracy. Francik i Pochtowski (1993) wyodrębniają następujące kryteria tworzenia subrynków pracy: zakres oddziaływania podaży i popytu na pracę, dział gospodarki narodowej, cechy demograficzno-społeczne pracowników, sposób ich rekrutacji oraz dostępne rodzaje pośrednictwa pracy. Z kolei A. Lipka (1997) wskazuje długą listę determinant różnicowanej sytuacji na rynku pracy, a wśród nich: koniunkturę gospodarczą, dynamikę produkcji, procesy inwestycyjne, dynamikę wydajności pracy, przyrost demograficzny ludności w wieku produkcyjnym i strukturę społeczno-zawodową osób poszukujących pracy. A. Buchwald (2009) argumentuje, że segmentacji rynku pracy sprzyja różnicowanie popytu na pracę oraz ograniczenie mobilności zawodowej i geograficznej pracowników, a poszczególne segmenty rynku pracy charakteryzują się odmiennymi: sposobami funkcjonowania, właściwościami miejsc pracy, dostępnością dla zainteresowanych pracowników, wysokością otrzymywanego wynagrodzenia oraz możliwościami rozwoju zawodowego. Pojawiające się wskutek segmentacji lokalne bezrobocie jest skutkiem: dysproporcji między wzrostem zasobów siły roboczej, a przyrostem nowych miejsc pracy, zacofania gospodarczego w wyniku długotrwałego niedoinwestowania aparatu wytwórczego, zahamowania produkcji w związku z wyczerpaniem zasobów surowcowych, restrukturyzacją lub likwidacją przedsiębiorstw nierentownych, braku dostępności możliwości przekwalifikowania zawodowego, a także ograniczonej mobilności pracowników.

Na pewne czynniki różnicujące sytuację na lokalnym rynku pracy zwracają uwagę badacze, definiując **regionalny rynek pracy**. Jest to obszar geograficzny, w obrębie którego występuje wyraźna specyfika określonych przestrzennie możliwości zatrudnienia, dostępnych dla pracowników bez potrzeby zmiany miejsca zamieszkania (Kwiatkowski, Kubiak 1996). Ową specyfikę możliwości zatrudnienia należy rozumieć jako charakterystyczną dla danego obszaru

liczbę i strukturę istniejących miejsc pracy, przede wszystkim w układzie branżowym i zawodowym (Kwiatkowski 1999).

Elżbieta Sojka (2013) podjęła się próby stworzenia syntetycznego miernika sytuacji na lokalnym rynku pracy, specyfikując model ekonometryczny dla województwa śląskiego. W drodze ostatecznej selekcji, opartej na kryterium merytorycznym i formalnym, optymalny wektor zmiennych diagnostycznych stanowiących podstawę konstrukcji zmiennej syntetycznej składał się z następujących charakterystyk:

- X_1 – udział bezrobotnych w wieku 18-24 lata w ogólnej liczbie bezrobotnych,
- X_2 – udział bezrobotnych bez stażu lub ze stażem do 1 roku w ogólnej liczbie bezrobotnych,
- X_3 – udział długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych,
- X_4 – liczba bezrobotnych przypadająca na 1 ofertę pracy,
- X_5 – udział bezrobotnych z wykształceniem wyższym w ogólnej liczbie bezrobotnych,
- X_6 – udział pracujących w sektorze prywatnym w liczbie pracujących ogółem,
- X_7 – udział pracujących w usługach (rynkowych i nierynkowych) w liczbie pracujących ogółem,
- X_8 – przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej wojewódzkiej (województwo śląskie = 100),

przy czym zmienne X_1 - X_5 pełnią rolę destymulant, natomiast pozostałe trzy zmienne mają charakter stymulant. Zmienne X_4 , X_6 , X_7 , i X_8 reprezentują popytową stronę rynku pracy, zaś pozostałe cztery – stronę podażową. Czynniki te mogą być zatem także podstawą do określania różnic w sytuacji na poszczególnych lokalnych rynkach pracy.

Ważnym czynnikiem, który może wpływać negatywnie na tempo poprawy sytuacji na lokalnym rynku pracy w sytuacji dobrej koniunktury w powiatach o utrwalonej wysokiej stopie bezrobocia rejestrowanego, jest efekt **inercji** spowodowanej regulacjami w zakresie prawa do **zasiłku dla bezrobotnych**. Długość pobierania tego świadczenia zależy między innymi od stopy bezrobocia w danym powiecie w poprzednim okresie, a zatem jest zróżnicowana terytorialnie. Można zatem zakładać, że część bezrobotnych w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia, mając prawo do dłuższego pobierania zasiłku niż bezrobotni z sąsiadujących powiatów o niższej stopie bezrobocia, dłuższy czas po poprawie koniunktury nie wykazuje się porównywalną determinacją w poszukiwaniu pracy. Efekt ten potwierdzają także badania

ekonomiczne (Dykas, Mikas, Tokarski 2013) pokazujące, że stopa bezrobocia rejestrowanego w Polsce szybciej spada tam, gdzie jest niska, a szybciej rośnie tam, gdzie jest wysoka. To między innymi tłumaczy, dlaczego niektóre analizowane powiaty, mimo najlepszej koniunktury na rynku pracy od trzech dekad, nie potrafiły nawet wtedy uzyskać jednocyfrowego poziomu tego wskaźnika.

W dobie pandemii warto także podkreślić, że szczególnego znaczenia dla zróżnicowania sytuacji na lokalnym rynku pracy może nabrać skala **wykluczenia cyfrowego** w regionie, dostęp do infrastruktury umożliwiającej korzystanie z szybkiego Internetu, kształcenie w kierunkach, po których praca zdalna jest możliwa oraz struktura demograficzna (osoby młode są bardziej otwarte i przygotowane do uzyskiwania dochodów dzięki aktywności w Internecie).

4.2. Klasyfikacja determinant zróżnicowania sytuacji na lokalnych rynkach pracy

Biorąc pod uwagę determinanty scharakteryzowane powyżej, głównych przyczyn różnic w sytuacji na lokalnych rynkach pracy w danym momencie należy szukać w takich obszarach, jak:

I. Czynniki o charakterze popytowym:

- liczba podmiotów gospodarczych ogółem,
- liczba i struktura pracodawców (według wielkości zatrudnienia),
- struktura sektorowa pracodawców w regionie (pracochłonne czy kapitałochłonne),
- stabilność popytu na pracę wynikająca z: osadzenia popytu na pracę w lokalnych warunkach (niektóre zakłady pracy są wprost związane z lokalizacją zasobów naturalnych oraz kulturowych – np. kopalnie, huty, uzdrowiska, atrakcje turystyczne), wielkości (duże zakłady pracy trudniej przenieść), branży (sektor rolniczy jest mniej mobilny niż sektor przemysłowy, a ten jest mniej mobilny niż usługi), sezonowość vs. stałość popytu na pracę w czasie całego roku (duży udział rolnictwa, turystyki, budownictwa).

II. Czynniki o charakterze podażowym:

- wolumen podaży pracy (aktualny i oczekiwany) – zależność ta nie jest jednokierunkowa. Z jednej strony duża lokalnie podaż pracowników może podnosić liczbę bezrobotnych rejestrowanych, bowiem przy niskich lub niedopasowanych do potrzeb lokalnego rynku pracy kwalifikacjach, niskiej mobilności i wysokich transferach socjalnych brak jest silnych bodźców do podążania za pracą. Z drugiej strony wysoka podaż (i perspektywy jej stałego uzupełniania – np. duża liczba szkół zawodowych) może przyciągać inwestorów tworzących nowe miejsca pracy,
- struktura kwalifikacyjna pracujących i bezrobotnych (poziom wykształcenia, typ wykształcenia, znajomość języków obcych itp.),
- struktura demograficzna pracujących i bezrobotnych (m.in.: wiek, płeć, narodowość);
- poziom bezrobocia w poprzednich okresach (inercja bezrobocia rejestrowanego) oraz odsetek bezrobotnych pozostających w rejestrach 12 miesięcy i więcej,
- skłonność do zmiany lub uzupełnienia posiadanych kwalifikacji przez osoby w wieku produkcyjnym,
- skłonność do podejmowania pracy nierejestrowanej przez mieszkańców regionu i działania poszczególnych Okręgowych Inspektoratów Pracy,
- kapitał społeczny mieszkańców regionu (podejmowanie aktywności obywatelskiej, tworzenie miejsc pracy w sektorze pozarządowym, postawy proaktywne vs. pasywne i roszczeniowe).

III. Efektywność dopasowania popytu na pracę i podaży pracy:

- współpraca publicznych służb zatrudnienia i szkół w regionie w zakresie uwzględniania w programach kształcenia lokalnego zapotrzebowania na poszczególne kwalifikacje,
- efektywność usług pośrednictwa pracy,
- skłonność do dojeżdżania do pracy przez osoby jej poszukujące,
- efektywność procedur rekrutacyjnych prowadzonych w firmach regionu,
- skłonność pracodawców do korzystania z usług powiatowych urzędów pracy.

IV. Czynniki mezoekonomiczne:

- poziom rozwoju gospodarczego,

- poziom dochodów własnych powiatów,
- poziom wynagrodzeń osób pracujących w powiecie,
- atrakcyjność inwestycyjna regionu.

V. Czynniki infrastrukturalne wpływające zarówno na popyt na pracę, jak i podaż pracy:

- drogi, koleje, szlaki wodne, dostępność transportu publicznego, koszty dojazdów do pracy,
- dostęp do (przede wszystkim szybkiego i stabilnego) Internetu.

VI. Czynniki geograficzne:

- odległość od dużych miast,
- obecność złóż (np. węgla brunatnego),
- walory turystyczne,
- walory uzdrowiskowe.

5. Potencjał rynków pracy badanych powiatów – analiza źródeł wtórnych

5.1. Analiza regionalna

Porównanie potencjału rynków pracy wybranych powiatów województwa kujawsko-pomorskiego i wielkopolskiego warto rozpocząć od wglądu na poziom rozwoju gospodarczego tych dwóch regionów.

Produkt krajowy brutto w Wielkopolsce w 2017 r. według Urzędu Statystycznego w Poznaniu w wartościach nominalnych wyniósł 196.889 mln zł, co stanowiło 9,9% PKB Polski. Dochód Kujaw i Pomorza stanowił – według danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy – jedynie 44,3% PKB województwa wielkopolskiego (87.222 mln zł). W przeliczeniu na głowę mieszkańca w województwie kujawsko-pomorskim PKB wyniósł 41.875 zł (tj. 80,1% PKB *per capita* dla Polski). W tym samym roku w województwie wielkopolskim było to 51.776 zł, przekraczając o 9,1% poziom średni dla Polski. **Potencjał ekonomiczny** porównywanych regionów można na tej podstawie ocenić jako **znacząco różny**, na niekorzyść Kujaw i Pomorza. Wyższy PKB na głowę przekłada się następnie na wyższy poziom płac, a ten na niższe bezrobocie typu klasycznego, które – jak okazało się z sondażowej części badań podjętych w ramach niniejszej ekspertyzy – jest znaczącą częścią bezrobocia rejestrowanego w porównywanych powiatach.

Przeprowadzone przez GUS analizy dochodów i wydatków publicznych według województw (GUS 2018) wskazują, że o ile **dochody publiczne w przeliczeniu na 1 mieszkańca** Polski w 2014 r. wyniosły średnio 17.155 zł, to w województwie wielkopolskim było to 99,3% poziomu krajowego, podczas gdy w kujawsko-pomorskim jedynie 82,9% tej kwoty. Z kolei wydatki publiczne *per capita* są jedynie nieznacznie wyższe w Wielkopolsce i wyniosły 91,9% średniej w kraju, wobec 90,5% w kujawsko-pomorskim. Zatem podobne – w ujęciu jednostkowym – **wydatki publiczne** są różnie dystrybuowane. Wielkopolska w analizowanym roku przeznaczyła 41,8% swoich wydatków na ochronę socjalną (klasyfikacja obszarów

wydatków wg COFOG¹), podczas gdy kujawsko-pomorskie 43,5%. Natomiast na sprawy gospodarcze większą część wydatków przeznaczają Wielkopolanie: 11,1%, gdy w kujawsko-pomorskim było to jedynie 9,7%. Wskazuje to na **inne akcenty** położone na rozwijanie strony popytowej i zaspokajanie potrzeb strony podażowej rynku pracy w obu regionach.

Jak podaje Urząd Statystyczny w Poznaniu w 2018 r. **przeciętne wynagrodzenie brutto** w województwie wielkopolskim wyniosło 4382,96 zł. W tym samym roku w kujawsko-pomorskim (Urząd Statystyczny w Bydgoszczy 2019) było to 4139,21 zł, to jest o 5,6% niższe niż w Wielkopolsce.

Słabe strony rynków pracy obu regionów zostały także przeanalizowane przez twórców strategii rozwoju województw kujawsko-pomorskiego i wielkopolskiego. W województwie kujawsko-pomorskim zwrócono uwagę między innymi na wiele ważnych determinant wysokich – w porównaniu do powiatów wielkopolski – stóp bezrobocia, takich jak:

- trwałość bezrobocia,
- słabo rozwiniętą przedsiębiorczość,
- bardzo słabą dostępność transportową w relacjach międzyregionalnych i międzynarodowych,
- niską innowacyjność przedsiębiorstw,
- jeden z najniższych w kraju i obiektywnie bardzo niski poziom kapitału ludzkiego i społecznego,
- brak ukształtowanego, rozpoznawalnego pozytywnego wizerunku województwa,
- nieefektywny system transportu publicznego (utrudniona dostępność z większości obszaru województwa do Bydgoszczy i Torunia oraz z większości gmin do siedzib powiatów),
- wysoki poziom nierównomierności rozwoju społeczno-gospodarczego w ujęciu podregionalnym,
- niską gęstość występowania i dostępność do sieci transportu, łączności (w tym sieci szerokopasmowych), zaopatrzenia w energię, podstawowej obsługi wodno-kanalizacyjnej.

¹ COFOG (*Classification of the functions of government*) - klasyfikacja wydatków sektora instytucji rządowych i samorządowych według funkcji.

Z kolei w województwie wielkopolskim negatywnymi czynnikami determinującymi sytuację na lokalnych rynkach pracy są:

- zagrożenie marginalizacją przestrzenną, szczególnie północnego (a zatem graniczącego w części z kujawsko-pomorskim) krańca regionu,
- pogłębiające się dysproporcje między metropolią poznańską a resztą województwa,
- postępująca, nieuporządkowana suburbanizacja.

5.2. Analiza lokalna

Trzeba wyraźnie podkreślić, że na wysokie PKB na głowę mieszkańca województwa wielkopolskiego pracują przede wszystkim mieszkańcy miasta Poznań. Wartość produktu krajowego brutto przeliczona na mieszkańca Poznania w 2017 r. wyniosła 103.359 zł, co było drugim wynikiem wśród wszystkich podregionów w Polsce, za miastem stołecznym Warszawą. W tym samym roku w podregionach pilskim PKB *per capita* wynosił 38.986 zł, a w konińskim – 40.108 zł (Urząd Statystyczny w Poznaniu 2019). Porównując to z podregionami w kujawsko-pomorskim można zauważyć, że: podregion bydgosko-toruński w 2019 r. mógł się pochwalić PKB na głowę w kwocie 52.917 zł – a zatem dwukrotnie niższym niż Poznań, podregion włocławski (z powiatem włocławskim i radziejowskim) – 34.633 zł, a zatem wypracowano tam o jedną szóstą mniej niż w sąsiednim podregionie konińskim, a podregion świecki (w obręb którego wchodzi powiat sępoleński) uzyskał jednostkowy PKB wynoszący 39.956 zł, co stanowiło wynik porównywalny do podregionu pilskiego. Zatem **widać związek między różnicami w stopach bezrobocia rejestrowanego, a różnicami w produktywności mieszkańców większości analizowanych powiatów.**

Powyższe dane dotyczą poziomu podregionów (NUTS 3). GUS nie prowadzi rachunków PKB dla poziomu powiatu. Dlatego jako uzupełnienie powyższych analiz warto przytoczyć także wyniki wyliczeń D. Ciołek (2017), która dokonała próby oszacowania realnego PKB *per capita* na poziomie powiatów. Opierając się na danych uśrednionych z lat 2003-2011 wyznaczyła przedziały PKB na głowę w powiatach, w relacji do poziomu ogólnopolskiego, przyjmując wartość dla całej Polski jako 100. Powiaty porównywane w tej analizie osiągnęły następujące wyniki:

- włocławski (58-85) i kolski (58-85),

- radziejowski (31-58) koniński (58-85),
- sępoleński (58-85) pilski (85-119),
- miasto Bydgoszcz (119-160) – miasto Poznań (160-220).

Miasto Poznań jako jedyne mogło pochwalić się bardzo wysokim poziomem produktu krajowego brutto na głowę, Bydgoszcz – wysokim, powiat pilski – przeciętnym (zbliżonym do średniej w całej Polsce), powiaty włocławski, kolski, sępoleński oraz koniński – poziomem niskim, a powiat radziejowski – bardzo niskim. Zatem w trzech z czterech zestawianych tu parach powiatów w powiecie z województwa wielkopolskiego dochód na głowę był wyższy niż w odpowiadających powiatach województwa kujawsko-pomorskiego, a w czwartej parze ten dochód był porównywalny. Widać zatem **ujemną korelację między poziomem bezrobocia rejestrowanego w 2019 r., a PKB *per capita* we wcześniejszym okresie** w ośmiu badanych powiatach ogółem.

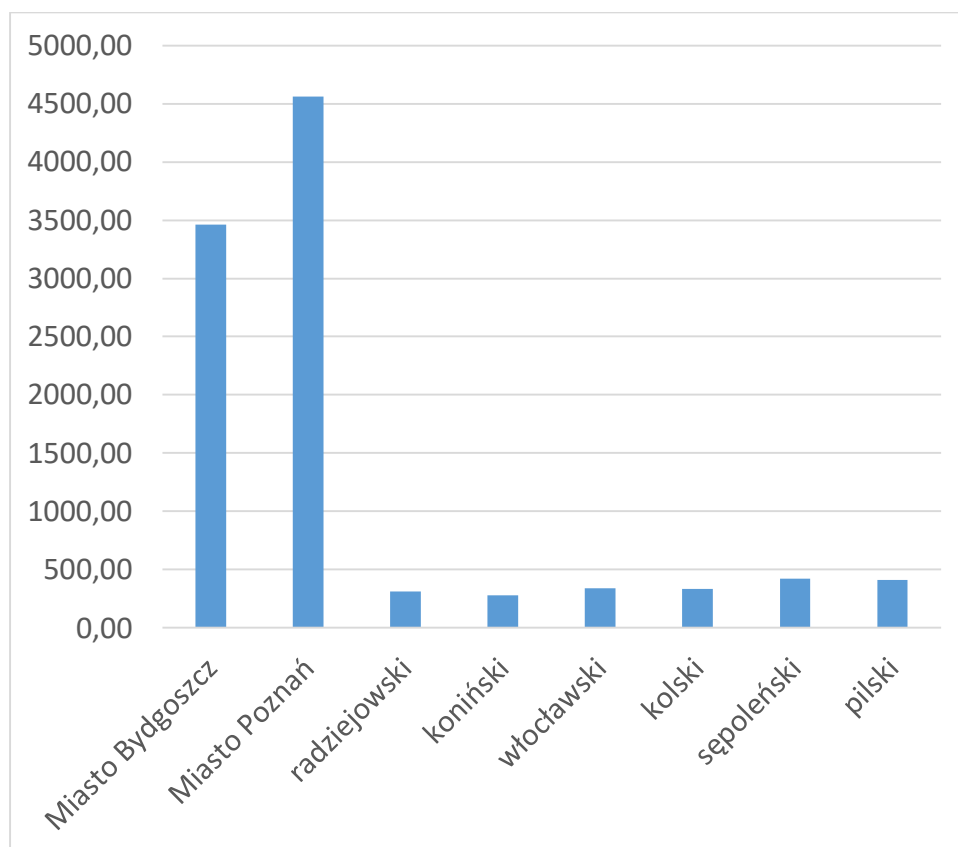
Inną miarą produktywności mieszkańców i zamożności powiatów mogą być **dochody własne powiatów na mieszkańca** (wykres 1).

O tym, że tak mierzona produktywność może przekładać się w pewnym stopniu na sytuację na rynku pracy, świadczy silna ujemna korelacja (Pearson= -0,65) stopy bezrobocia rejestrowanego w 2019 r. i dochodów własnych powiatu na mieszkańca w 2018 r.

Dochody własne na mieszkańca Poznania i Bydgoszczy są nieporównywalnie większe niż pozostałych powiatów, przy czym dochody miasta Poznania (na głowę, gdyż nominalnie jest to znacznie więcej) są o niemal jedną trzecią wyższe niż Bydgoszczy. W pozostałych parach poziomy te są zbliżone, choć minimalnie wyższe w powiatach województwa kujawsko-pomorskiego: najniższe są tam, gdzie odnotowano najwyższe bezrobocie rejestrowane, nieco wyższe we włocławskim i kolskim, a najwyższe w powiatach sępoleńskim i pilskim.

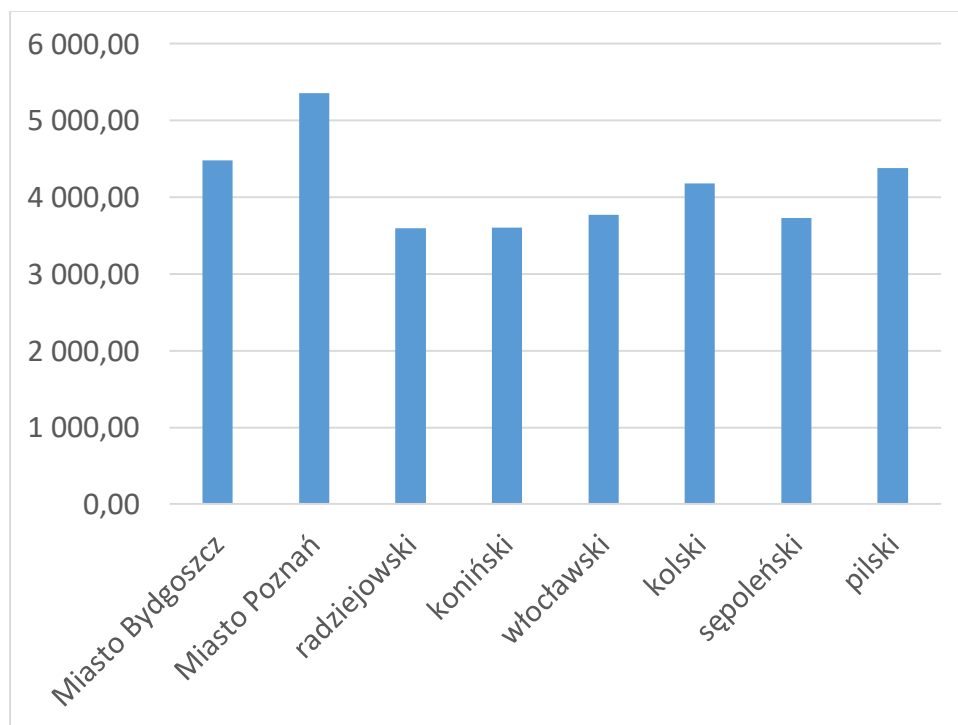
Na wykresie 2 zestawiono poziom wynagrodzenia brutto w 2018 r. w badanych powiatach.

Wykres 1. Dochód własny powiatu na mieszkańca powiatu w 2018 r. (zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Poznaniu i w Bydgoszczy.

Wykres 2. Wynagrodzenie brutto w 2018 r. według powiatów (zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Poznaniu i w Bydgoszczy.

Należy zauważyć, że we wszystkich czterech parach powiatów wynagrodzenia w powiatach wielkopolskich były wyższe, przy czym różnica jest symboliczna jedynie w parze powiatów radziejowskiego i konińskiego. W pozostałych parach powiatów różnice są większe i wyraźnie przekraczają ogólną różnicę w poziomie wynagrodzeń w całych badanych województwach. W powiecie kolskim pracujący zarabiają o 11% więcej niż we włocławskim, w powiecie pilskim o 17,5% więcej niż w sępoleńskim, a w mieście Poznaniu aż 19,5% więcej niż w mieście Bydgoszczy.

Analiza korelacji wskazuje, że istnieje bardzo silna ujemna zależność między poziomem bezrobocia rejestrowanego w powiecie w 2019 r., a poziomem wynagrodzenia brutto w 2018 r. Potwierdza to hipotezę zakładającą, że duża część bezrobocia rejestrowanego w czasie dobrej koniunktury jest spowodowana nieakceptowaniem przez bezrobotnych niskich stawek wynagrodzenia oferowanych przez pracodawców.

Analizując strategie powiatowe w województwie kujawsko-pomorskim warto przyjrzeć się szczególnie powiatom sąsiadującym z Wielkopolską. Dokumenty te wskazują następujące powody wysokiego (wyższego niż w sąsiadujących powiatach) bezrobocia.

Dla powiatu włocławskiego:

- spadek liczby ludności spowodowany ujemnym przyrostem naturalnym lub ujemnym saldem migracji;
- wzrost liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym;
- wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej, w tym niepełnosprawnych;
- wysoki indeks zagrożenia ubóstwem;
- niska aktywność ludności w zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej, w tym słabo rozwinięta działalność pozarolnicza dająca dodatkowe źródła zarobkowania w gospodarstwach rolnych;
- niewykorzystane walory środowiska przyrodniczego dla rozwoju turystyki.

Dla powiatu sępoleńskiego:

- duży udział mikro-przedsiębiorstw (przede wszystkim firm rodzinnych). Tego typu przedsiębiorstwa charakteryzują się dużą zachowawczością pod względem wprowadzania innowacyjnych rozwiązań i tworzenia nowych miejsc pracy;
- niska aktywność kobiet i mieszkańców obszarów wiejskich;

- nie do końca skorelowana współpraca pracodawców z instytucjami pośrednictwa pracy;
- oferta szkoleń dokształcających nie jest dopasowana do faktycznych potrzeb rynku pracy.

Dla powiatu radziejowskiego:

- niski poziom wykształcenia mieszkańców;
- edukacja – niedostosowany system nauczania do potrzeb rynku pracy;
- duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej;
- mała liczba dużych przedsiębiorstw;
- brak żłobków, niewystarczająca liczba przedszkoli;
- niski poziom innowacyjności gospodarki regionu;
- zły stan techniczny dróg.

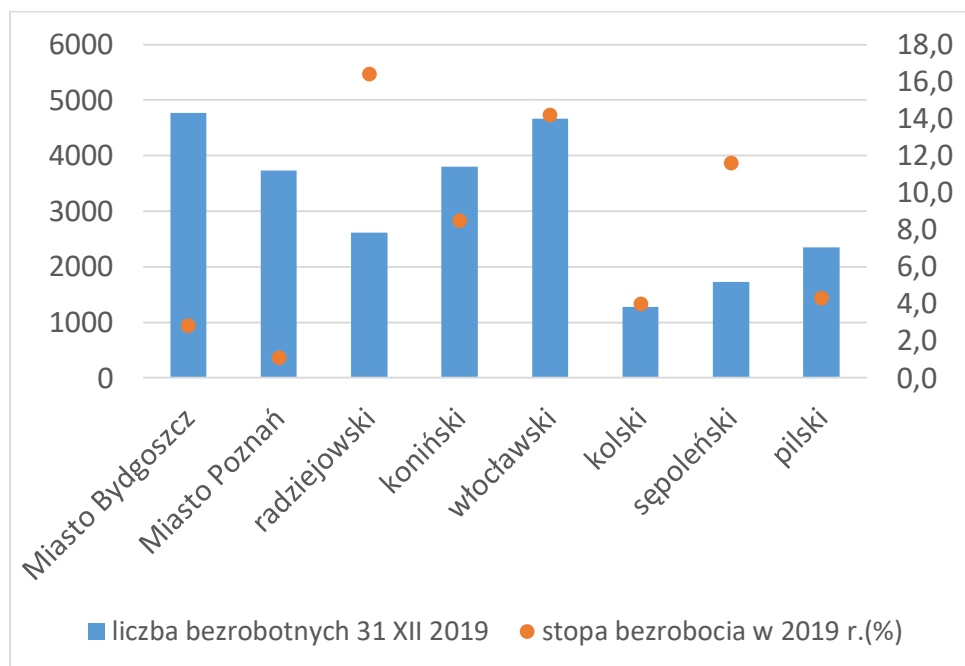
6. Sytuacja na rynkach pracy w badanych powiatach – statystyczna analiza porównawcza

6.1. Różnice w charakterystykach zarejestrowanych bezrobotnych

Porównywane powiaty różnią się nie tylko sytuacją na rynku pracy, ale także liczbą mieszkańców i zasobami siły roboczej, co przekłada się na różnice w liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w dniu 31 XII 2019 r. (wykres 3). Najwięcej bezrobotnych z badanych powiatów pozostawało wtedy w rejestrach urzędu bydgoskiego (4773) i włocławskiego (4670). Niewiele mniej osób bezrobotnych odnotowano w powiecie konińskim (3796) i w Poznaniu (3737). W powiatach radziejowskim bezrobotnych było 2611, w pilskim – 2349. Najmniej osób bezrobotnych pozostawało w 2019 r. w rejestrach pup w powiecie sępoleńskim (1723) oraz kolskim (1283).

Z punktu widzenia celów niniejszej ekspertyzy ważniejszym wskaźnikiem niż nominalna liczba zarejestrowanych jest stopa bezrobocia rejestrowanego w badanych powiatach. Należy odnotować, że **w każdej z zestawianych par powiatów powiaty należące do województwa kujawsko-pomorskiego wypadły gorzej niż ich odpowiedniki w województwie wielkopolskim**. Dotyczy to zarówno miast na prawach powiatu, gdzie sytuacja w obu przypadkach była bardzo dobra (Bydgoszcz – 2,8%; Poznań – 1,1%), jak i powiatów w najtrudniejszej w swoim regionie sytuacji: powiecie radziejowskim – 16,4% i konińskim – 8,5%. Analogicznie sytuacja przedstawiała się w innych powiatach sąsiadujących: włocławskim (14,2%) i kolskim (4,0%) oraz sępoleńskim (11,6%) i pilskim (4,3%) .

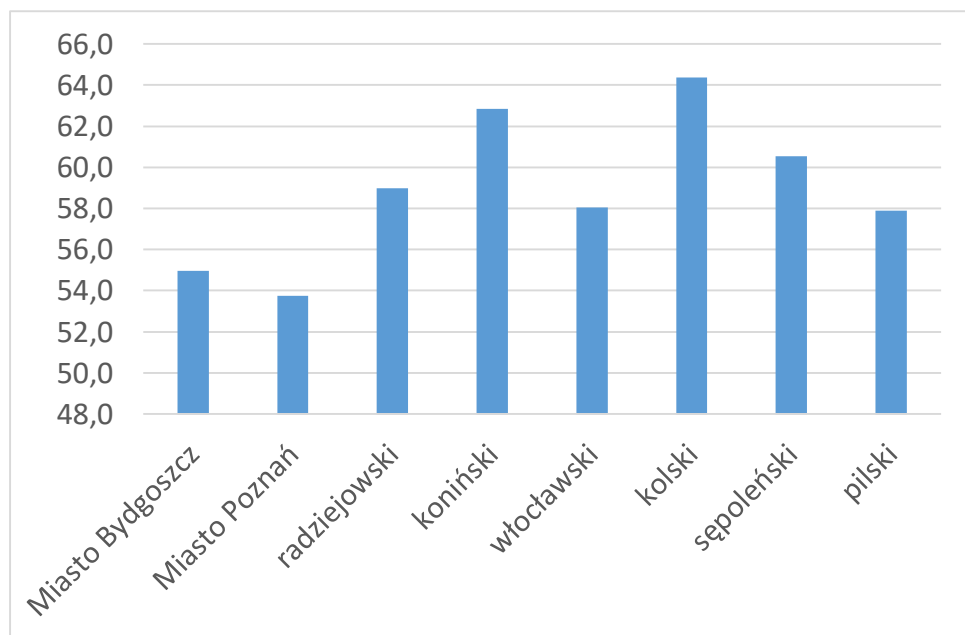
Wykres 3. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych oraz stopa bezrobocia w badanych powiatach (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Poszukując źródeł powyższych różnic warto zacząć od analizy struktury zarejestrowanych bezrobotnych. Na wykresie 4 przedstawiono różnice w udziale kobiet w ogóle bezrobotnych zarejestrowanych w porównywanych powiatach.

Wykres 4. Udział kobiet w ogóle bezrobotnych zarejestrowanych (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

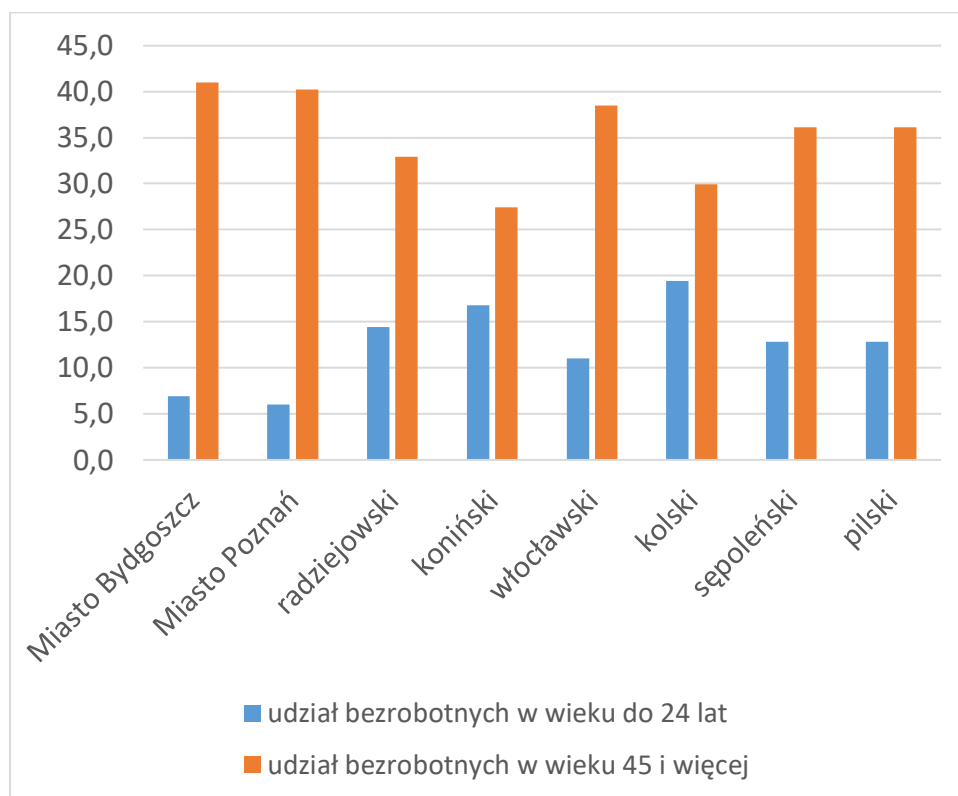
Można zauważyć, że w powiatach o najniższej stopie bezrobocia udział bezrobotnych kobiet i mężczyzn wśród zarejestrowanych bezrobotnych nieznacznie wyrównuje się. W żadnym jednak powiecie nie osiągnięto w tej kwestii pełnej równowagi lub przewagi udziału mężczyzn. Najbliżej parytetu był Poznań (53,8% kobiet) oraz Bydgoszcz (55,0% kobiet). Nie widać jednak zależności między natężeniem bezrobocia, a udziałem kobiet w bezrobociu ogółem, co potwierdza także bardzo niski dodatni wskaźnik korelacji między tymi zmiennymi w badanych powiatach (0,28). Można zatem założyć, że **różnice między stopą bezrobocia w porównywanych powiatach nie mają związku z płcią** osób pozostających w rejestrach powiatowych urzędów pracy.

Jeśli chodzi o strukturę wiekową bezrobotnych można zaobserwować zarówno duże podobieństwa, jak i znaczące różnice między porównywanymi powiatami (wykres 5). W dużych miastach o niewielkiej stopie bezrobocia młodzież stanowiła niski, kilkuprocentowy udział ogółu bezrobotnych, a osoby 45+ - aż 40% zarejestrowanych. W powiatach o gorszej sytuacji na rynku pracy różnica między udziałami tych dwóch grup nie jest aż tak znaczna. Tym niemniej **korelacja między stopą bezrobocia rejestrowanego a wiekiem we wszystkich badanych powiatach łącznie jest słaba** (wartość bezwzględna współczynnika Pearsona 0,28-0,30): w przypadku udziału najmłodszych bezrobotnych dodatnia (im większy udział młodych bezrobotnych tym wyższa stopa bezrobocia), a starszych bezrobotnych – ujemna.

Powiaty sępoleński i pilski mają bardzo zbliżoną strukturę wiekową bezrobotnych (przy znacznie różniącej się stopie bezrobocia), podczas gdy pozostałe przygraniczne powiaty województwa kujawsko-pomorskiego i wielkopolskiego różnią się wyraźnie (wykres 5). Szczególnie wyróżnia się powiat włocławski, który przy bardzo wysokim bezrobociu ma strukturę wiekową bezrobotnych zbliżoną do powiatów miejskich o bardzo niskiej stopie bezrobocia. Widać zatem, że w powiatach o niskiej stopie bezrobocia osoby do 24 roku życia łatwiej mogą znaleźć pracę, natomiast **zatrudnianie młodych nie tłumaczy różnic w natężeniu bezrobocia badanych powiatów sąsiadujących** z województwa kujawsko-pomorskiego i wielkopolskiego.

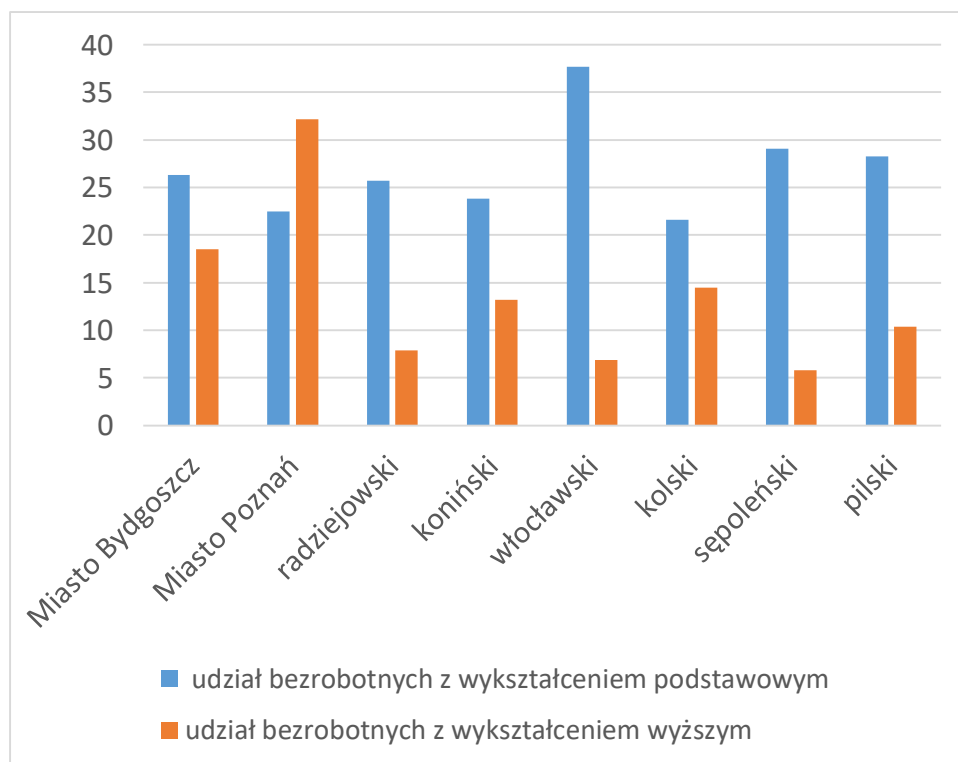
Porównanie badanych powiatów pod względem struktury bezrobotnych według wykształcenia (wykres 6) wskazuje, że występuje bardzo silna ujemna korelacja (Pearson = -0,77) między udziałem zarejestrowanych bezrobotnych z wyższym wykształceniem, a stopą bezrobocia w powiecie.

Wykres 5. Struktura bezrobotnych według wieku (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Wykres 6. Struktura bezrobotnych według wykształcenia (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Ponadto, niemal we wszystkich (poza Poznaniem) badanych powiatach udział bezrobotnych z wyższym wykształceniem jest niższy, niż tych z wykształceniem podstawowym (lub gimnazjalnym). Co ciekawe, we **wszystkich badanych parach powiatów powiat o niższej stopie bezrobocia miał wyższy odsetek osób z dyplomem studiów**. W powiecie najlepszym – mieście Poznaniu – co trzeci bezrobotny w pup miał dyplom studiów. Jednocześnie jest silna dodatnia korelacja (0,55) między odsetkiem bezrobotnych bez wykształcenia, a stopą bezrobocia w danym powiecie. Świadczy to o tym, że **przy dobrej koniunkturze w lepiej radzących sobie na rynku pracy powiatach w pierwszej kolejności pracę znajdują osoby z wykształceniem zawodowym lub średnim zawodowym**, a w rejestrach zostaje relatywnie więcej osób z wykształceniem wyższym.

Cechą, która jest w ogromnym stopniu dodatnio powiązana z natężeniem bezrobocia rejestrowanego w badanych powiatach jest odsetek osób pozostających ponad rok w rejestrach pup (Pearson 0,86). Porównania tych udziałów w poszczególnych powiatach zaprezentowano na wykresie 7.

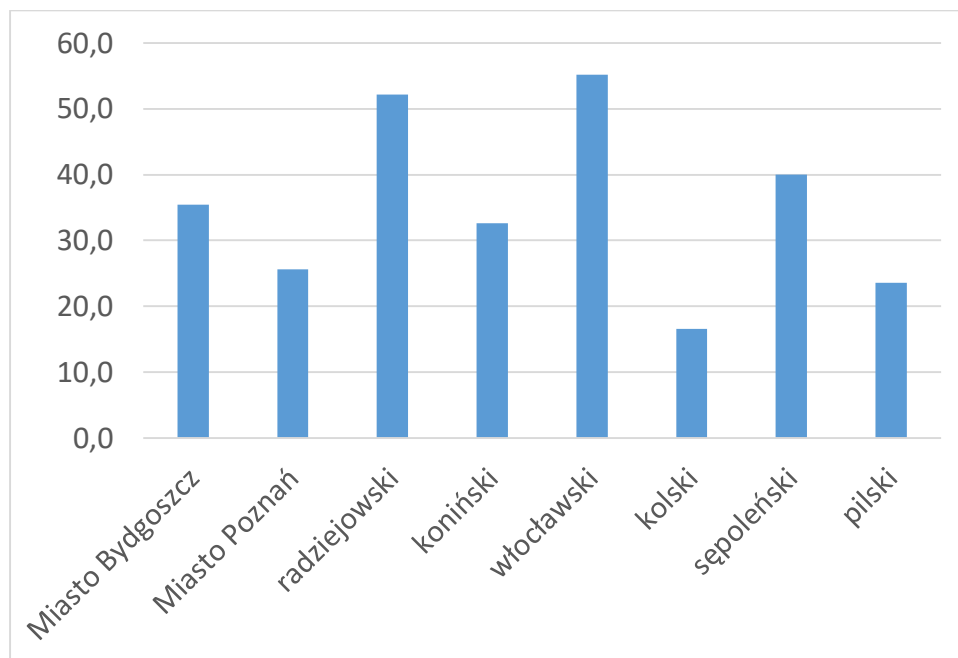
W każdym z powiatów z województwa wielkopolskiego udział długookresowo bezrobotnych był niższy niż w odpowiednich powiatach województwa kujawsko-pomorskiego. W powiatach o wyjątkowo wysokiej stopie bezrobocia (radziejowski i włocławski) bezrobotni ponad 12 miesięcy stanowią ponad połowę wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych. Szukając rozwiązań mających obniżyć bezrobocie w tych regionach z całą pewnością należy dociekać przyczyn, dla których tyle osób bezrobotnych w najlepszym roku (2019) na polskim rynku pracy nadal nie potrafiło (lub nie chciało) znaleźć zatrudnienia rejestrowanego. Można przypuszczać, że dopiero obniżenie tego wskaźnika poniżej 25% może przynieść spadek ogólnej stopy bezrobocia rejestrowanego do satysfakcjonujących poziomów.

Bardzo silnie skorelowane w badanych powiatach są także stopa bezrobocia oraz udział bezrobotnych bez doświadczenia zawodowego (Pearson = 0,74). Udział takich osób w ogóle bezrobotnych jest jednak znacznie mniejszy niż długookresowo bezrobotnych (wykres 8) dlatego poprawa tego elementu może przełożyć się na obniżenie stopy bezrobocia w powiecie, lecz w znacznie mniejszym stopniu.

Jedynie w dwóch z czterech badanych par powiatów – ale w tych z najwyższymi natężeniami bezrobocia – udział bezrobotnych bez doświadczenia zawodowego był w 2019 r.

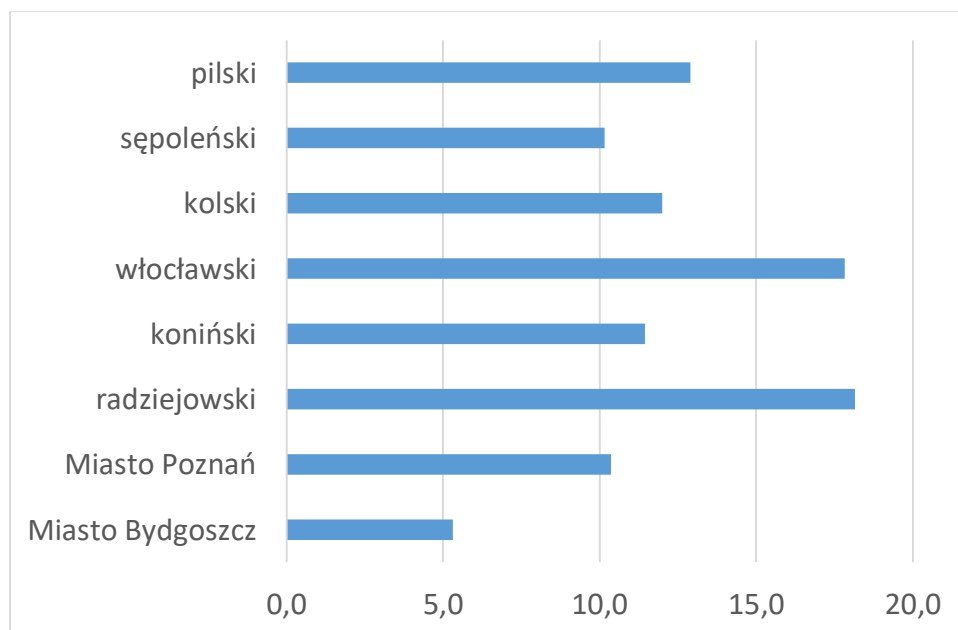
wyższy w powiatach o wyższej stopie bezrobocia (włocławski vs. kolski oraz radziejowski vs. koniński).

Wykres 7. Udział bezrobotnych pozostających w rejestrach urzędów pracy powyżej 12 miesięcy (%)

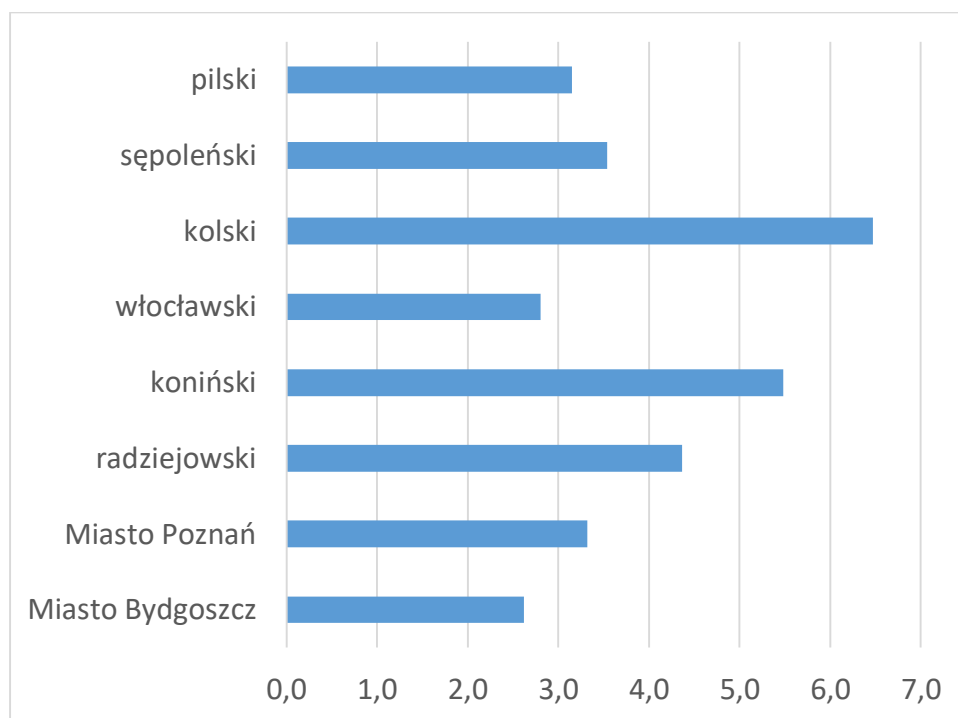
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Wykres 8. Udział bezrobotnych dotychczas niepracujących (%)

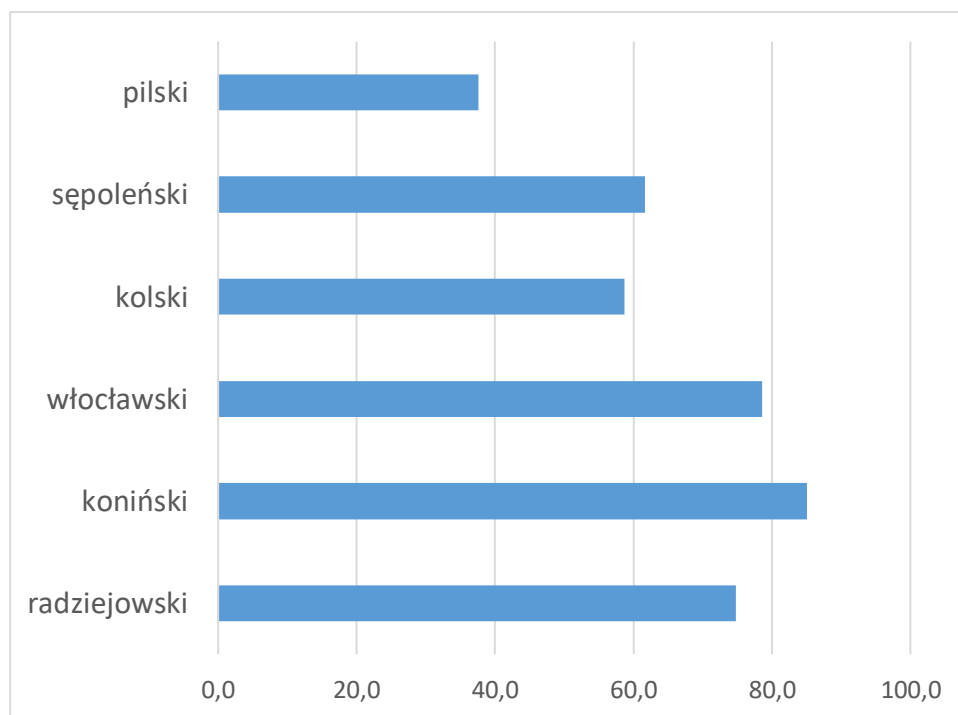
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Wykres 9. Udział absolwentów w ogóle zarejestrowanych bezrobotnych (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Wykres 10. Udział bezrobotnych mieszkających na wsi w ogóle bezrobotnych w 2019 r. (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Na zróżnicowanie sytuacji na rynku pracy w sąsiadujących powiatach jedynie w niewielkim stopniu wpływa udział absolwentów, wynosząc w badanych regionach od 2,6 do 6,5% (wykres 9) przy czym w żadnym stopniu nie jest skorelowany ze stopą bezrobocia rejestrowanego.

Determinantą stopy bezrobocia w znacznej mierze o charakterze strukturalnym jest **udział bezrobotnych mieszkających na wsi** w ogóle bezrobotnych zarejestrowanych. Zmienne te są ze sobą w badanych powiatach silnie skorelowane (Pearson = 0,63). **Udział mieszkańców wsi wśród bezrobotnych największy jest w dwóch powiatach o najwyższej stopie bezrobocia w kujawsko-pomorskim oraz w powiecie o najwyższej stopie bezrobocia w wielkopolskim** (wykres 10). Ponadto w dwóch z trzech par powiatów sąsiadujących udział mieszkańców wsi jest wyraźnie wyższy w kujawsko-pomorskim (sępoleński vs. pilski oraz włocławski vs. kolski).

6.2. Różnice w kapitale ludzkim i kapitale społecznym mieszkańców analizowanych powiatów

Poszukując przyczyn różnic w stopie bezrobocia rejestrowanego między analizowanymi powiatami należy przyjrzeć się także stronie podażowej lokalnego rynku pracy. Składa się na nią aktywność zawodowa, postawy przedsiębiorcze, jakość kapitału ludzkiego oraz mobilność.

Aktywność zawodowa w województwie kujawsko-pomorskim w IV kwartale 2019 r. (wg BAEL) wyniosła 54,5% i była znacznie niższa niż w wielkopolskim (58,3%), przy średniej dla Polski równej 56,0%. Aktywność zawodowa mieszkanki Wielkopolski jest także wyższa niż średnia dla całego kraju i wynosi o 3,3 pkt. proc. więcej niż wskaźnik aktywności kobiet w kujawsko-pomorskim. Zdobywanie wyższego wykształcenia przekłada się na dużo wyższą aktywność zawodową w obu województwach, przy czym także w tej kategorii najlepiej wykształceni mieszkańcy Wielkopolski (współczynnik aktywności = 82,7%) są bardziej aktywni niż Kujaw i Pomorza (współczynnik aktywności = 79,7%).

Wskaźnik zatrudnienia wynosił na Kujawach i Pomorzu jedynie 52,5%, podczas gdy w tym czasie średnia dla całego kraju to 54,4%. W Wielkopolsce ten odsetek jest ponadprzeciętny – 56,9%, co jest trzecim wynikiem w kraju.

Województwo kujawsko-pomorskie **wyludnia się**. W 2018 r. saldo migracji na 1000 mieszkańców wyniosło -1,18, podczas gdy ludności w Wielkopolsce przybywa. Tam saldo migracji na 1000 osób było dodatnie (0,37). W poszczególnych parach powiatów wskaźnik ten kształtował się w 2018 r. następująco:

miasto Bydgoszcz (-3,01) – miasto Poznań (-3,51)

sępoleński (-3,76) – pilski (-3,19)

radziejowski (-2,84) – koniński (0,34)

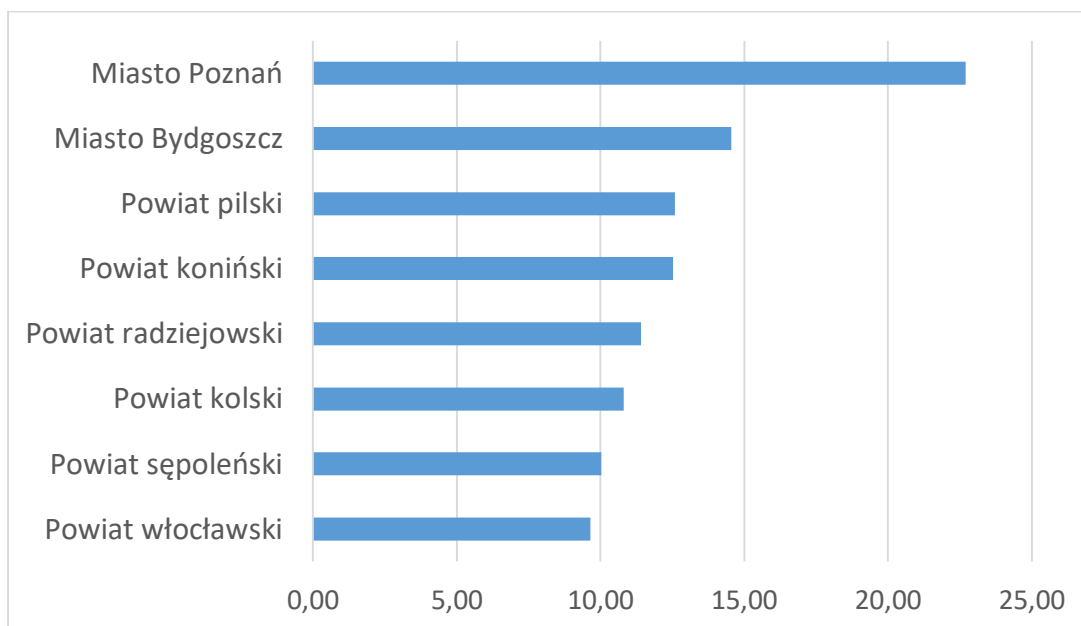
włocławski (-0,90) – kolski (-3,36)

W największych miastach o symbolicznym bezrobociu za większością odpływu z miasta stoi suburbanizacja: ujemnym wskaźnikom sald migracji w miastach towarzyszą ogromne wskaźniki dodatnie w gminach przyległych – w powiecie poznańskim +17,0, a w bydgoskim +10,64. To samo zjawisko przy dużym ujemnym wskaźniku salda migracji dla miasta Konina może być przyczyną dodatniego salda w powiecie konińskim, jak i niewielkiego salda ujemnego w powiecie włocławskim wobec wyniku -4,24 dla miasta Włocławek. W jedną z przyczyn znacznie niższego bezrobocia w powiecie kolskim niż we włocławskim może być wewnętrzna i zagraniczna migracja mieszkańców powiatu kolskiego.

Przedsiębiorczość

Jedną z miar postaw przedsiębiorczych w regionie może być liczba osób prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym. Wykres 11 przedstawia tę statystykę dla badanych powiatów. Korelacja między analizowanymi zmiennymi jest silna i wynosi -0,65. Oznacza to, że im większy udział osób prowadzących działalność gospodarczą w zasobach osób w wieku produkcyjnym, tym niższa stopa bezrobocia. Wskaźnik ten jednak jest zniekształcony różnymi w różnych powiatach udziałami osób aktywnych zawodowo w ogólnej populacji w wieku produkcyjnym.

Wykres 11. Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2019 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (BDL).

PKB per capita w powiatach a stopa bezrobocia rejestrowanego

GUS nie prowadzi statystyk PKB na głowę w skali powiatu. Oszacowania takiego dokonała dr Dorota Ciołek w ramach projektu Narodowego Centrum Nauki, dla uśrednionych danych za okres 2003-2011. Z tych wyliczeń wynika, że spośród analizowanych par powiatów jedynie powiaty kolski oraz włocławski znalazły się w tym samym paśmie (niskiego) PKB na głowę. W pozostałych parach ten o niższym bezrobociu trafił do grupy o wyższym PKB na głowę. Liderem było miasto Poznań (bardzo wysoki), przewyższające pod tym względem miasto Bydgoszcz (wysoki). Średni powiat pilski przewyższa niski powiat sępoleński, a niski powiat koniński – przewyższa bardzo niski pod względem PKB na głowę powiat radziejowski. Z danych tych wynika ewidentna ujemna korelacja między dobrobytem mieszkańców mierzonym produktem krajowym brutto na głowę, a poziomem stopy bezrobocia rejestrowanego w danym powiecie.

Kapitał społeczny

Można przyjąć, że na skuteczność podejmowania pracy w sytuacji jej utraty² wpływają także postawy, takie jak aktywność obywatelska oraz oczekiwania co do roli państwa – bardziej opiekuńczej (model socjaldemokratyczny) lub zgodnej z modelem liberalnym. Interesującym miernikiem kapitału społecznego w analizowanych powiatach, który jest silnie ujemnie skorelowany z natężeniem bezrobocia rejestrowanego w tych powiatach, okazuje się frekwencja w wyborach powszechnych (Pearson = -0,80). Oznacza to, że w powiatach badanych w niniejszej ekspertyzie frekwencja była niższa tam, gdzie było wysokie natężenie bezrobocia rejestrowanego. W analizie statystycznej wykorzystano frekwencję odnotowaną w odpowiednich powiatach w drugiej turze wyborów prezydenckich z 2020 r. (wykres 12).

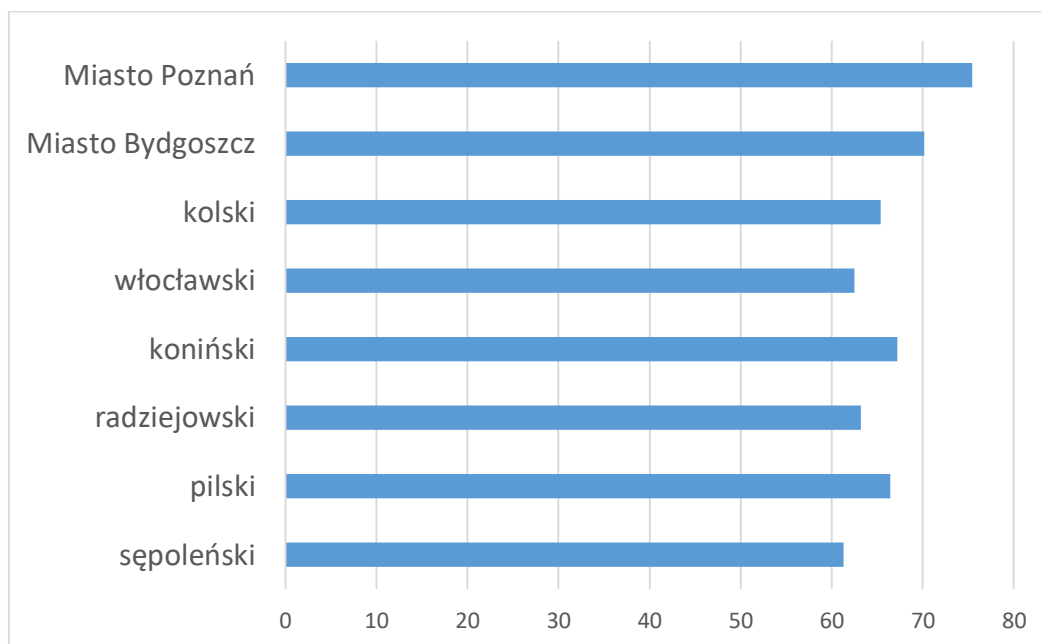
Zauważyć można, że w wyborach tych aktywność mieszkańców badanych powiatów była generalnie bardzo wysoka i różniła się tylko o 14 pkt. proc. (powiat sępoleński 61% vs. Poznań 75%). Tym niemniej znamieny jest fakt, że **we wszystkich czterech zestawianych parach powiatów frekwencja wyborcza była wyższa w powiecie z województwa wielkopolskiego, w porównaniu do odpowiedniego powiatu z kujawsko-pomorskiego**.

W drugiej turze wyborów prezydenckich w 2020 r. o urząd Prezydenta RP ubiegały się dwie osoby kojarzone z dwoma odmiennymi podejściami do gospodarki i pracy. Jeden z kandydatów bliższy był opcji opowiadającej się za ważną rolą redystrybucyjną państwa, opiekuńczością, przywilejami pracowniczymi, niższą aktywnością zawodową i wysokimi świadczeniami socjalnymi. Drugi wywodził się z formacji wspierającej bardziej liberalny kierunek polityki gospodarczej i zatrudnienia, w którym popiera się dużą aktywność jednostki i mniejszą skalę transferów socjalnych.

Zestawiając udziały osób głosujących w analizowanych powiatach na poszczególnych kandydatów (wykres 13) ze stopą bezrobocia stwierdzić można wyraźną dodatnią korelację (Pearson = 0,61) stopy bezrobocia rejestrowanego w danym powiecie z preferowaniem przez większość głosujących w tym powiecie kandydata kojarzonego z wysokimi transferami socjalnymi i znacznymi przywilejami pracowniczymi.

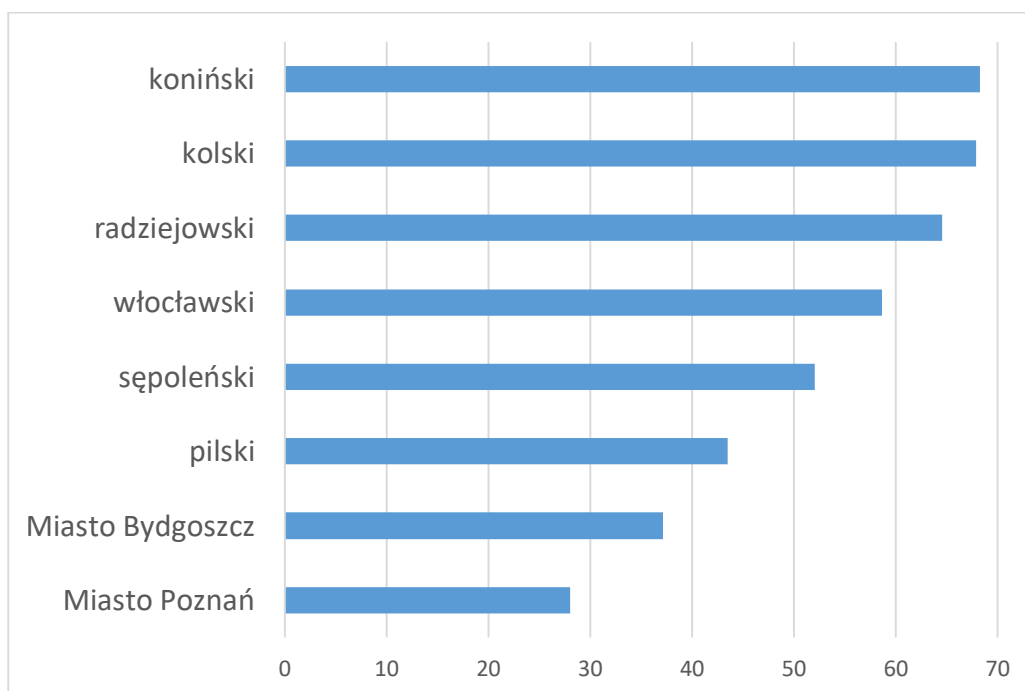
² Przy założeniu, że stopa bezrobocia rejestrowanego w znacznym stopniu odzwierciedla autentyczne przymusowe bezrobocie. Będzie to przedmiotem dogłębniejszej analizy w dalszej części opracowania.

Wykres 12. Frekwencja w 2. turze wyborów prezydenckich w 2020 r. w poszczególnych parach powiatów (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Wykres 13. Odsetek wyborców głoszących w drugiej turze wyborów prezydenckich w 2020 r. na kandydata prosocjalnego według powiatów (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

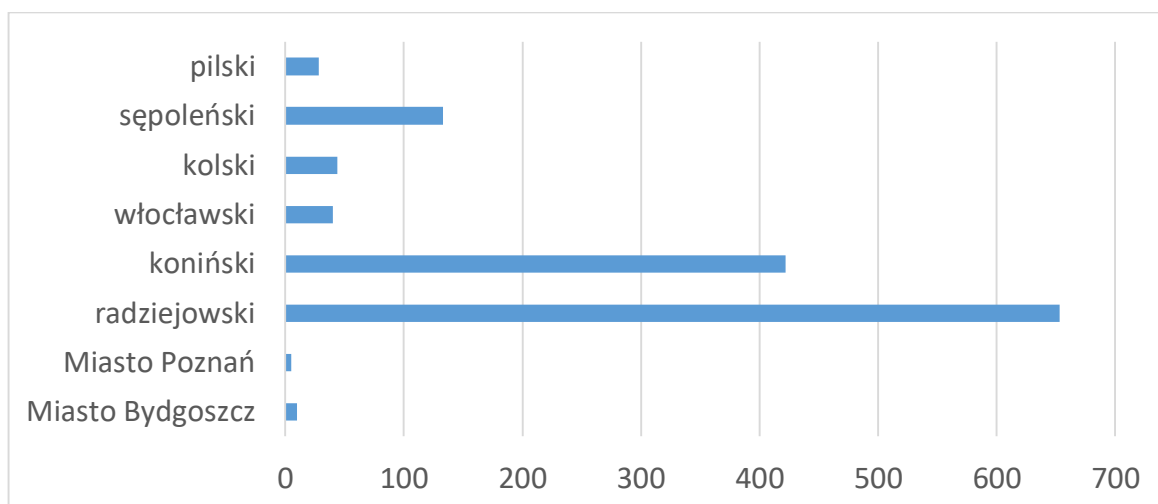
Na podstawie powyższych analiz można postawić tezę, że w powiatach o niższym bezrobociu osoby dorosłe są bardziej aktywne, nie tylko zawodowo ale i społecznie, a także częściej preferują postawę przedsiębiorczą i branie większej odpowiedzialności za swoje życie. Postawy takie sprzyjają aktywniejszemu poszukiwaniu pracy lub prowadzeniu własnej działalności gospodarczej, za czym – przy odpowiednim popycie – może iść niższy poziom bezrobocia.

6.3. Różnice w stronie popytowej badanych rynków pracy

Potencjał lokalnego rynku pracy w zakresie popytu na pracę szacować można na podstawie różnych mierników. Jednym z nich jest **liczba zarejestrowanych** w danym powiecie bezrobotnych przypadających **na jedną ofertę pracy** złożoną w powiatowym urzędzie pracy. W badanych powiatach stwierdzić można wysoką (Pearson = 0,65) dodatnią korelację między tym wskaźnikiem a stopą bezrobocia rejestrowanego. Zróżnicowanie tej części popytu na pracę zgłaszanego do pup w analizowanych regionach było ogromne (wykres 14). Czynniki popytowe (tj. brak ofert) jest ewidentnie widoczny w dwóch powiatach o najgorszej sytuacji w obu województwach: radziejowskim (653 bezrobotnych na ofertę) oraz konińskim (422 bezrobotnych na ofertę). W tym samym czasie w Bydgoszczy wskaźnik ten wynosił 10, a w Poznaniu jedynie 5.

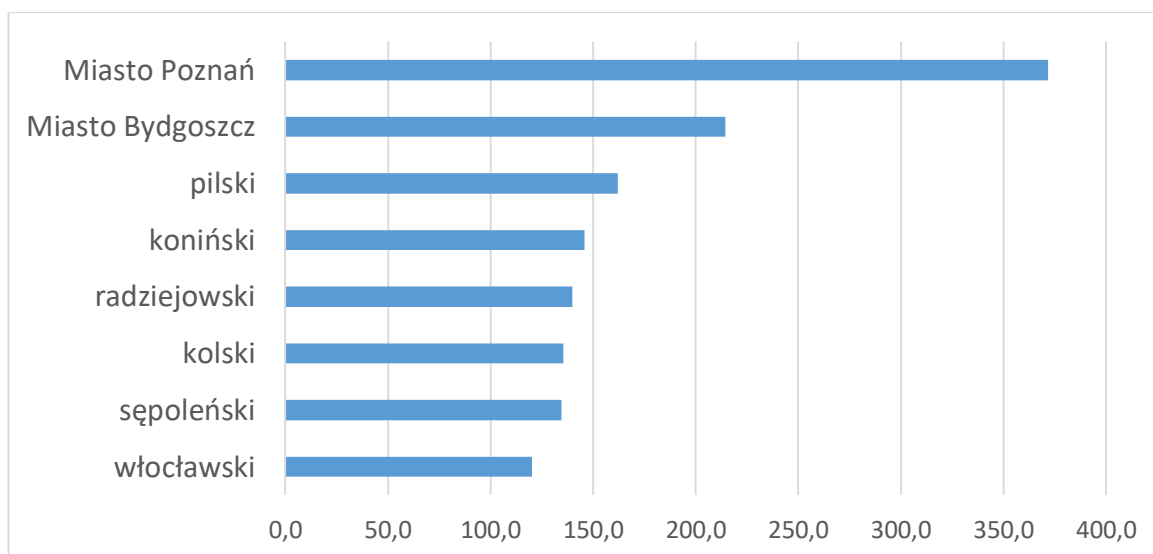
Kolejnym miernikiem popytu na pracę w badanych powiatach może być wskaźnik obrazujący liczbę podmiotów gospodarczych przypadających na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym. Poziomy tego wskaźnika zaprezentowano na wykresie 15. Można zauważyć, że w powiatach o najniższym poziomie bezrobocia rejestrowanego podmiotów przypadających na mieszkańców w wieku produkcyjnym jest najwięcej, choć niektóre obszary o znacznych dysproporcjach w stopie bezrobocia mają ten wskaźnik zbliżony. Tym niemniej należy odnotować, że **we wszystkich czterech parach porównywanych powiatów więcej podmiotów na 1000 mieszkańców przypada w powiatach z województwa wielkopolskiego**. Analiza wskaźnika korelacji Pearsona wykazała zależność na poziomie -0,65, co oznacza silną ujemną korelację między stopą bezrobocia, a liczbą podmiotów na mieszkańca.

Wykres 14. Liczba bezrobotnych przypadających na jedną ofertę pracy w pup według powiatu

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

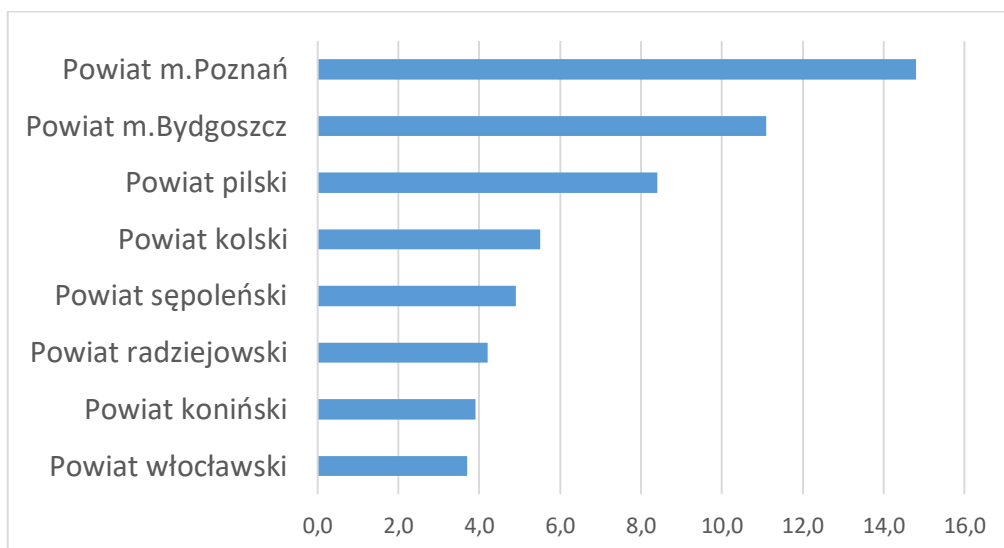
Wykres 15. Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2019 r. według powiatów

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (BDL).

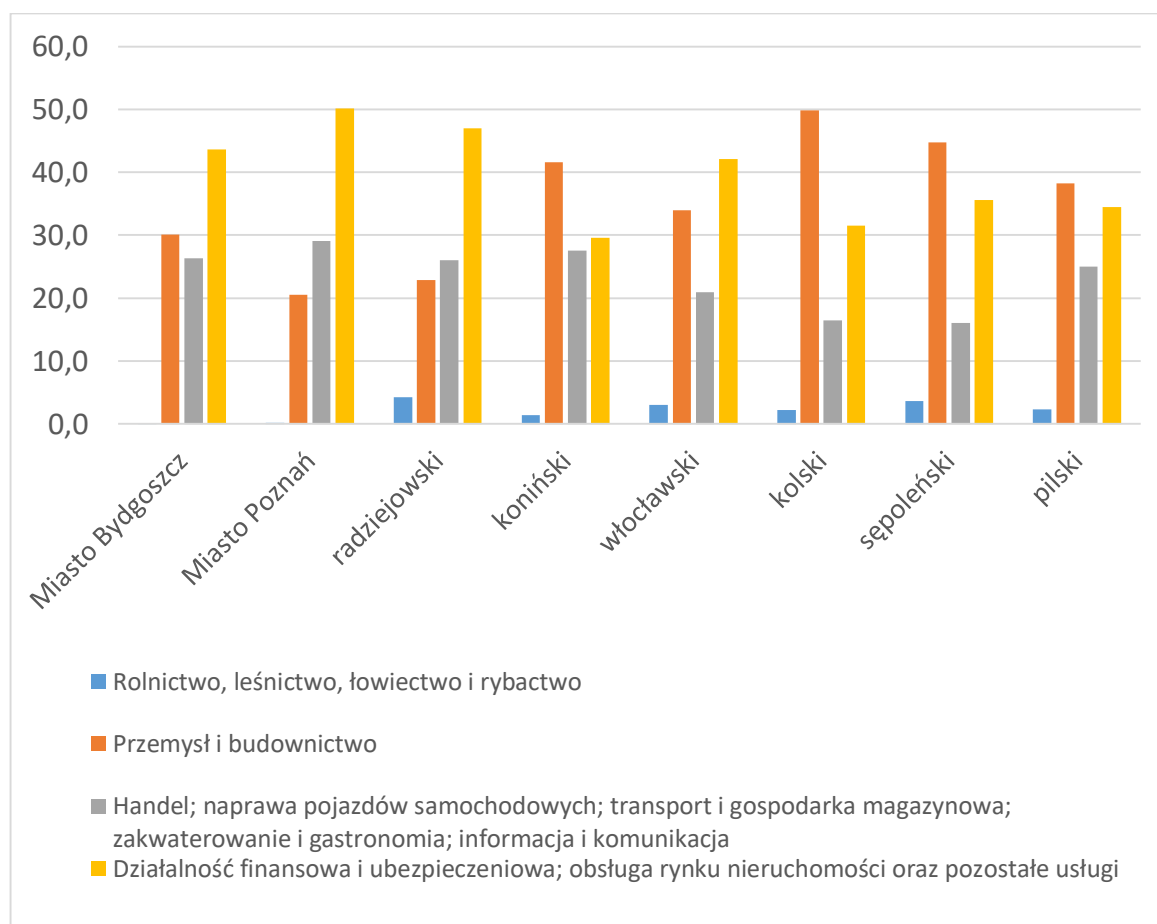
Jeszcze lepiej oddaje skalę popytu na pracę wskaźnik będący liczbą podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 49 osób na 10 tys. mieszkańców (wykres 16). Wskaźnik korelacji tej statystyki oraz stopy bezrobocia rejestrowanego w analizowanych powiatach wyniósł $-0,79$, co świadczy o bardzo silnej ujemnej zależności między liczbą takich podmiotów na głowę a natężeniem bezrobocia odnotowanego przez powiatowe urzędy pracy.

Wykres 16. Liczba podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 49 osób na 10 tys. mieszkańców w 2019 r. według powiatów

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (BDL).

Wykres 17. Struktura pracujących według sektorów i powiatów w 2018 r. (% pracujących)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy i Urzędu Statystycznego w Poznaniu.

Pewne różnice w popycie na pracę między zestawianymi powiatami można zaobserwować analizując również strukturę pracujących. W tej statystyce uwzględnia się pracujących w poszczególnych sektorach według ich faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności, nie wliczając podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz gospodarstw indywidualnych w rolnictwie (Wykres 17).

Zauważyć można bardzo silną korelację dodatnią (Pearson = 0,8) między stopą bezrobocia rejestrowanego, a udziałem pracujących w pierwszym sektorze tej klasyfikacji, to jest w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie. Z udziałem pracujących w usługach handlu, naprawach, turystyce, gastronomii i komunikacji występuje słaba korelacja ujemna. Sektor ten przeważa w powiatach o niższej stopie bezrobocia rejestrowanego w trzech z czterech analizowanych par powiatów (Bydgoszcz – Poznań, konińskie – włocławskie, pilskie – sępoleńskie). Brak jest statystycznego związku natężenia bezrobocia rejestrowanego w badanych powiatach z udziałem pracujących w przemyśle i budownictwie oraz pracujących w usługach finansowych, ubezpieczeniowych i rynku nieruchomości. Wśród badanych powiatów warto zauważyć, że jedynie powiat sępoleński wykazuje pewne podobieństwa strukturalne z powiatem pilskim – przy diametralnie różnej sytuacji na lokalnym rynku pracy w zakresie bezrobocia.

Regionalne i lokalne zapotrzebowanie na pracę według *Barometru zawodów*

Analizując różnice w popycie na pracę odnieść się należy nie tylko do wskaźników ilościowych, ale także do informacji dotyczących typu kwalifikacji poszukiwanych na badanych lokalnych rynkach pracy. Wykorzystując dane pozyskane w „Barometrze zawodów” – będącym prognozą zapotrzebowania na pracowników w województwie i poszczególnych powiatach – można wskazać, że prognozowano, iż w 2020 r. w całym województwie kujawsko-pomorskim do zawodów nadwyżkowych zaliczą się:

- ekonomiści,
- filozofowie, historycy, politolodzy i kulturoznawcy oraz
- specjaliści technologii żywności i żywienia.

Natomiast w *Barometrze* dla Wielkopolski w 2019 r. zgodnie z przyjętym algorytmem oszacowano, że w całym województwie wielkopolskim w 2020 r. nie będzie nadwyżek w **żadnym** zawodzie.

W Bydgoszczy (która w *Barometrze zawodów* występuje razem z powiatem bydgoskim) do zawodów nadwyżkowych w 2020 r. zaliczają się:

- ekonomiści,
- filozofowie, historycy, politolodzy i kulturoznawcy,
- pedagodzy,
- pracownicy biur podróży i organizatorzy obsługi turystycznej,
- specjaliści technologii żywności i żywienia.

Z kolei w Poznaniu (w *Barometrze zawodów* razem z powiatem poznańskim) do nadwyżkowych zawodów należy najwięcej profesji wśród wszystkich analizowanych powiatów Wielkopolski:

- ekonomiści,
- filolodzy i tłumacze,
- filozofowie, historycy, politolodzy i kulturoznawcy,
- pedagodzy,
- pracownicy biur podróży i organizatorzy obsługi turystycznej,
- socjolodzy i specjaliści ds. badań społeczno-ekonomicznych,
- specjaliści technologii żywności i żywienia.

Można zauważyć przy tym znaczną zbieżność zawodów nadwyżkowych w obu miastach i powiatach (podkreślono zawody zbieżne z porównywanym powiatem z kujawsko-pomorskiego). Większość z nich to zawody osób z wyższym wykształceniem.

W powiecie włocławskim wskazano jako nadwyżkowe w 2020 r. następujące zawody:

- ekonomiści,
- filozofowie, historycy, politolodzy i kulturoznawcy,
- kierownicy sprzedaży,
- ogrodnicy i sadownicy,
- operatorzy maszyn rolniczych i ogrodniczych,
- pedagodzy,
- pracownicy administracyjni i biurowi,
- rolnicy i hodowcy,
- rzemieślnicy obróbki szkła i metali szlachetnych,
- socjolodzy i specjaliści ds. badań społeczno-ekonomicznych,

- specjaliści administracji publicznej,
- specjaliści technologii żywności i żywienia,
- sprzątaczk i pokojowe.

W powiecie kolskim z kolei do zawodów nadwyżkowych zaliczono jedynie trzy grupy zawodów:

- pracowników ds. ochrony środowiska i BHP,
- pracowników administracyjnych i biurowych oraz
- asystentów w edukacji.

W tej parze powiatów widać bardzo różnicę w stronie podażowej tych rynków pracy. We Włocławku i powiecie włocławskim występują liczne nadwyżki, zarówno specjalistów, jak i pracowników fizycznych.

W powiecie radziejowskim wśród zawodów nadwyżkowych znaleźli się:

- ekonomiści,
- filozofowie, historycy, politolodzy i kulturoznawcy,
- pracownicy biur podróży i organizatorzy obsługi turystycznej,
- specjaliści administracji publicznej,
- specjaliści technologii żywności i żywienia.

W powiecie konińskim (w *Barometrze* razem z miastem Konin) jako nadwyżkowe wskazano natomiast następujące zawody:

- filozofowie, historycy, politolodzy i kulturoznawcy,
- nauczyciele nauczania początkowego,
- nauczyciele przedszkoli,
- pedagodzy,
- pracownicy biur podróży i organizatorzy obsługi turystycznej,
- pracownicy socjalni.

W tych powiatach są widoczne elementy wspólne, jak i różnice. Konińskie ze znacznie niższym bezrobociem bez pracy pozostawia nauczycieli i pedagogów, a w obu regionach dominują osoby z wyższym wykształceniem.

W powiecie sępoleńskim, mimo wysokiego bezrobocia, wśród zawodów nadwyżkowych wskazano jedynie dwa:

- ekonomiści,

- specjaliści technologii żywności i żywienia.

W powiecie pilskim jako nadwyżkowe również wskazano dwa zawody:

- ekonomiści,
- filozofowie, historycy, politolodzy i kulturoznawcy.

Wspólnym elementem obu powiatów jest nadwyżka osób poszukujących pracy jako ekonomista.

7. Przyczyny pozostawania w rejestrach bezrobotnych – wyniki sondażu pracowników PUP

7.1. Cel badania i problemy badawcze

W poszukiwaniu odpowiedzi na zadane w ekspertyzie pytanie badawcze dotyczące przyczyn różnic w reagowaniu analizowanych lokalnych rynków pracy na poprawę koniunktury gospodarczej odzwierciedlonym redukcją stopy bezrobocia rejestrowanego, poza wykorzystaniem danych statystycznych BDL na temat bezrobocia rejestrowanego oraz innych informacji wtórnych o sytuacji w badanych powiatach przeprowadzono badanie sondażowe wśród pracowników powiatowych urzędów pracy mających bezpośredni kontakt z zarejestrowanymi bezrobotnymi. Badanie to miało na celu weryfikację hipotez o charakterze bezrobocia rejestrowanego w badanych powiatach.

Projektując badanie sformułowano szereg hipotez dotyczących powodu pozostawania w rejestrach pup. Brzmiały one następująco:

Zarejestrowani w danym powiecie bezrobotni w okresie dobrej koniunktury na rynku pracy (koniec 2019 r.) pozostawali w rejestrach PUP przede wszystkim z powodu:

- H1: bezrobocia dobrowolnego klasycznego – nie akceptują rynkowej stawki wynagrodzeń;
- H2: niskiej mobilności kwalifikacyjnej (bezrobocie strukturalne);
- H3: niskiej mobilności przestrzennej (bezrobocie strukturalne);
- H4: niechęci do dojazdów (bezrobocie dobrowolne);
- H5: pozorowanej chęci znalezienia rejestrowanego zatrudnienia – dla dostępu do ubezpieczenia zdrowotnego (zatem *de facto* pracujący);
- H6: pozorowanej aktywności zawodowej – głównie dla dostępu do świadczeń socjalnych (*de facto* bierni zawodowo);
- H7: bezrobocia frykcyjnego;
- H8: efektu jałowego biegu pasywnej polityki rynku pracy (zarejestrowani głównie dla zasiłku);
- H9: niedostatecznego popytu na pracę;

- H10: bezrobocie spowodowanego ekstremalnie niską zatrudnialnością (trwale mankamenty po stronie podażyowej).

Weryfikacja powyższych hipotez pozwoliła zarówno na analizę deskryptywną, jak i komparatywną zestawionych parami powiatów.

7.2. Metoda, technika i narzędzie badawcze

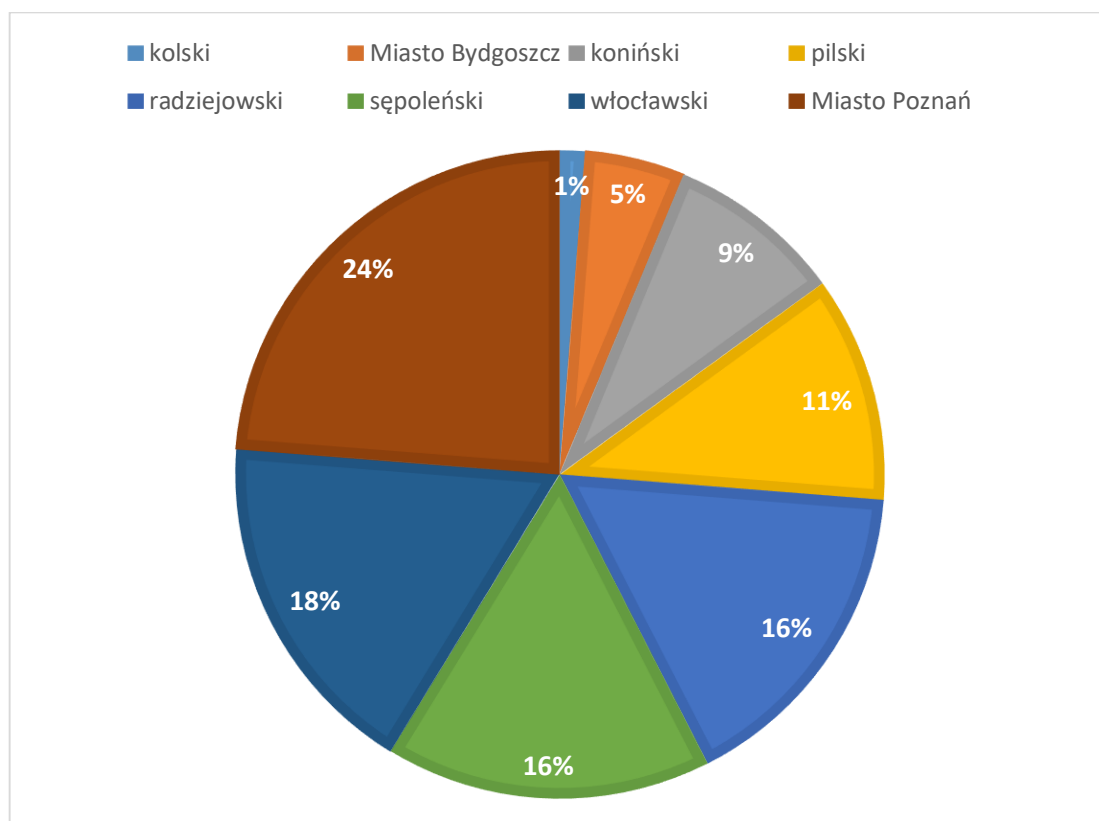
W badaniu posłużono się metodą sondażu, techniką ankiety internetowej (CAWI), a narzędziem badawczym był krótki kwestionariusz ankiety (patrz: Załącznik) przygotowany w formie elektronicznej w programie Google Forms. Link do formularza, wraz z mailem wyjaśniającym cel i podmiot badania, rozesłano na adresy mailowe dyrekcji bądź sekretariatów ośmiu powiatowych urzędów pracy właściwych dla dobranych do analizy powiatów. W celu uwiarygodnienia strony prowadzącej badanie załączono także pismo przewodnie od dyrekcji WUP w Toruniu.

W kwestionariuszu respondenci odpowiadali na dwa pytania. Pierwsze wymagało jednoznacznego wskazania, o bezrobotnych którego z badanych powiatów mówi respondent. Drugie przyjęło postać rozbudowanej kafeterii (warianty zamknięte) z możliwością dodania przez respondenta swojej odpowiedzi (z tej opcji jednak żaden z badanych nie skorzystał). W tym pytaniu ankietowani mieli za zadanie wskazać od jednego do trzech głównych powodów, dla których – w ich opinii – bezrobotni pozostawali w rejestrach pod koniec 2019 r., mimo panującej ówczesznie doskonałej koniunktury gospodarczej.

7.3. Struktura respondentów

W badaniu uczestniczyli pracownicy powiatowych urzędów pracy mający bezpośredni kontakt z bezrobotnymi badanego powiatu. Odpowiedzi udzieliło 80 respondentów. Ich strukturę ze względu na powiat, o którym się wypowiadali zaprezentowano na wykresie 18

Wykres 18. Struktura respondentów według powiatu

Źródło: opracowanie własne.

Najwięcej pracowników powiatowych urzędów pracy którzy wypowiedzieli się na temat charakteru lokalnego bezrobocia rejestrowanego było z Poznania (19 osób), stanowiąc niemal jedną czwartą respondentów. Licznie reprezentowani były także osoby z PUP we Włocławku (14), Sępólnie Krajeńskim (13) i Radziejowie (13). Z PUP w Pile pochodzi 9 ankietowanych, a z Konina – 7. Najmniej doradców i pośredników biorących udział w badaniu pochodziło z Bydgoszczy (4 osoby) i Koła (1 osoba). Oznacza to, że województwo kujawsko-pomorskie w tym badaniu reprezentowane było przez 44 osoby, a wielkopolskie przez 36.

7.4. Przyczyny bezrobocia rejestrowanego w opinii pracowników PUP

Analiza wyników sondażu przeprowadzonego wśród pracowników pup w badanych powiatach wykazała, że istnieje cała wiązka przyczyn pozostawania bezrobotnych w rejestrach

urzędów pracy także w okresie dobrej koniunktury (tabela 3). Spośród jedenastu wariantów odpowiedzi na postawione w ankiecie pytanie nie było takiego, który nie został wskazany przynajmniej przez jednego odpowiadającego. Najrzadziej (jedyne raz) jako jedną z najważniejszych przyczyn bezrobocia w 2019 r. wybrano niezgodność oferowanych miejsc pracy z posiadanymi przez bezrobotnego kwalifikacjami, wobec postawy niechęci do ich zmiany przez bezrobotnego. Dość rzadko respondenci wskazywali także na frykcyjny charakter bezrobocia w ich powiatach. Taką przyczynę bezrobocia zasygnalizowano siedmiokrotnie w trzech z ośmiu badanych powiatach.

Tabela 3. Struktura odpowiedzi według powiatów

Powiat	Liczba respondentów	Liczba respondentów, którzy wskazali daną odpowiedź									
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
M. Bydgoszcz	4	4	0	0	0	3	3	0	0	0	2
M. Poznań	19	8	0	2	3	11	18	4	1	1	6
radziejowski	13	8	0	9	1	4	9	0	3	5	0
koniński	7	4	0	2	3	5	6	0	1	0	0
włocławski	14	8	0	5	2	7	11	0	1	1	4
kolski	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	1
sępoleński	13	8	1	5	0	5	8	2	4	2	2
pilski	9	3	0	1	1	6	9	1	0	1	5
Suma	80	44	1	24	10	41	65	7	10	10	20
Udział respondentów (%)		55,0	1,3	30,0	12,5	51,3	81,3	8,8	12,5	12,5	25,0

Legenda:

- A. *niepodejmujący pracy, gdyż dostępna praca jest zbyt niska płatna (ich zdaniem)*
- B. *niepodejmujący pracy, gdyż dostępna praca jest niezgodna z ich kwalifikacjami (wymagałaby przekwalifikowania lub pracy poniżej kwalifikacji)*
- C. *niepodejmujący pracy, gdyż dostępne wakaty są poza miejscem ich zamieszkania, a faktycznie nie ma możliwości dojazdu transportem publicznym lub jest to bardzo utrudnione/czasochłonne*
- D. *niepodejmujący pracy, gdyż wakaty są poza miejscem ich zamieszkania, a bezrobotni nie chcą dojeżdżać (mimo, że są takie możliwości)*
- E. *osoby nieposzukujące legalnej pracy, gdyż na stałe lub dorywczo mają zatrudnienie nierejestrowane (praca na czarno, bez umowy)*
- F. *nieposzukujące żadnej pracy, ale chcące mieć ubezpieczenie zdrowotne lub świadczenia socjalne (symulujący aktywność)*
- G. *krótkookresowo bezrobotni, niemający większych problemów z dość szybkim znalezieniem pracy; regularnie napływają i odpływają*
- H. *osoby pozostające w rejestrach jedynie do czasu przysługiwania im zasiłku dla bezrobotnych*
- I. *chcący znaleźć legalne zatrudnienie, ale w regionie nie ma wystarczająco wielu ofert pracy*
- J. *wyjątkowo trudno zatrudnialne (niepełnosprawność, uzależnienia, wyroki itp.)*

Źródło: opracowanie własne.

Na drugim biegunie są przyczyny najczęstsze. Aż 81% pytanych wśród najważniejszych powodów bezrobocia rejestrowanego wskazało, że jest to bezrobocie pozorne, a osoby rejestrują się głównie dla ubezpieczenia zdrowotnego. Przynajmniej jedna taka odpowiedź

pojawiała się w każdym z badanych powiatów. W każdym powiecie wymieniano także dobrowolny (z ekonomicznego punktu widzenia) charakter bezrobocia: zarejestrowani nie akceptowali istniejących ofert pracy jako zbyt nisko płatnych (55% respondentów). Niemal w każdym badanym powiecie wskazano także na to, że duża część zarejestrowanych bezrobotnych *de facto* nie poszukuje legalnego zatrudnienia, mając pracę nierejestrowaną (51% respondentów w 7 powiatach). W sześciu z ośmiu badanych powiatów 30% respondentów wskazało na istnienie w ich powiatach wakatów, do których bezrobotny nie ma jak dotrzeć lub jest to bardzo utrudnione (bezrobocie strukturalne o charakterze przestrzennym). Co czwarty ankietowany zwrócił uwagę na pozostawanie w rejestrach osób, które mają znikomą szansę na uzyskanie zatrudnienia na niewspomagany rynku pracy, przez swój stan zdrowia lub przeszłość. Takiej przyczyny nie wskazano jedynie w dwóch spośród ośmiu badanych powiatów. Po dziesięciu respondentów zwróciło uwagę także na: niechęć do dojeżdżania do pracy (mimo istnienia takiej możliwości), chęć wykorzystania przez bezrobotnego przysługującego zasiłku dla bezrobotnych oraz brak wystarczającego popytu na pracę w ich powiecie.

Powyższe odpowiedzi były jednak w różny sposób rozdystrybuowane w badanych powiatach. Dogłębniejsza analiza porównawcza pozwala wykazać specyfikę rynków pracy w województwie kujawsko-pomorskim w porównaniu do wielkopolskiego, a także różnice między poszczególnymi parami powiatów z tych województw.

Tabela 4 prezentuje porównanie przyczyn bezrobocia rejestrowanego według województw. Udziały nie sumują się do 100%, gdyż każdy z badanych mógł wskazać do trzech głównych przyczyn bezrobocia w swoim powiecie.

Tabela 4. Struktura odpowiedzi według województw (%)

Województwo	Respondenci w danym województwie	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Kujawsko-pomorskie	100%	63,6	2,3	43,2	6,8	43,2	70,5	4,5	18,2	18,2	18,2
Wielkopolskie	100%	44,4	0,0	13,9	19,4	61,1	94,4	13,9	5,6	5,6	33,3

Legenda: oznaczenia literowe jak w tabeli 3.

Źródło: opracowanie własne.

Wyraźnie **częściej w województwie kujawsko-pomorskim niż w Wielkopolsce wskazywano problemy bezrobotnych z dostaniem się do istniejącego miejsca pracy**. Mogą one mieć charakter infrastrukturalny, jak i ekonomiczny (brak własnego środka transportu na terenach słabo zurbanizowanych). **Częściej także sygnalizowano, że powodem bezrobocia rejestrowanego są: zbyt niskopłatne oferty pracy** w stosunku do oczekiwań bezrobotnych (odpowiedź A), pozostawanie w rejestrach ze względu na **przysługujący zasiłek** dla bezrobotnych (H) oraz **niewielką liczbę ofert pracy** jakie zgłaszają pracodawcy (I).

Z kolei pracownicy pup z **województwa wielkopolskiego częściej** niż ich koledzy z Pomorza i Kujaw **wskazywali w ich powiatach na bezrobocie: frykcyjne** (odpowiedź G), dobrowolne – oferty są, ale bezrobotny nie jest skłonny dojeżdżać do pracy mimo posiadania takich możliwości (D), pozorne – bezrobotny ma **pracę „na czarno”** i nie jest zainteresowany znalezieniem pracy legalnej (E), a także **osoby o minimalnych szansach na podjęcie pracy** (*hardest-to-place*) – odpowiedź J.

Biorąc pod uwagę powyższe, w **województwie kujawsko-pomorskim** za pozytywnie zweryfikowane można uznać hipotezy zakładające, że w sytuacji dobrej koniunktury głównymi powodami utrzymywania się w regionie bezrobocia rejestrowanego były głównie:

- H6: pozorowana aktywność zawodowa dla dostępu do świadczeń socjalnych;
- H1: bezrobocie klasyczne, gdzie bezrobotni nie akceptują rynkowej stawki wynagrodzeń;

a w nieco mniejszym stopniu:

- H3: niewielkie możliwości mobilności przestrzennej (bezrobocie strukturalne);
- H5: dostęp do ubezpieczenia zdrowotnego w sytuacji pracy nierejestrowanej.

Z kolei w **województwie wielkopolskim** za pozytywnie zweryfikowane można uznać:

- H6: pozorowana aktywność zawodowa dla dostępu do świadczeń socjalnych;
- H5: dostęp do ubezpieczenia zdrowotnego w sytuacji pracy nierejestrowanej;

a w nieco mniejszym stopniu:

- H1: bezrobocie klasyczne, gdzie bezrobotni nie akceptują rynkowej stawki wynagrodzeń;

- H10: bezrobocie chroniczne spowodowane ekstremalnie niską zatrudnialnością.

Pozostałe przyczyny wskazywane były rzadko lub wcale, zatem nie można ich uznać za główne przyczyny bezrobocia rejestrowanego w badanych województwach.

Przechodząc do analizy porównawczej poszczególnych par powiatów na początku można wskazać cechy wspólne i różnicujące miasta o najniższej stopie bezrobocia rejestrowanego w badanych województwach: **Poznań i Bydgoszcz**.

Cechy wspólne:

- duża część bezrobotnych jest w rejestrach dobrowolnie przez nadmierne oczekiwania płacowe;
- w obu miastach część zarejestrowanych to *de facto* bierni zawodowo pozostający w rejestrach dla ubezpieczenia oraz pracujący (ale nielegalnie);
- pewna część osób w rejestrach bezrobotnych obu miast powinna przejść do pomocy społecznej, gdyż ich szanse na znalezienie pracy są bliskie zera;
- w obu miastach powodem bezrobocia rejestrowanego nie była strona popytowa lokalnego rynku pracy (przynajmniej w zakresie istnienia wakatów, a jedynie – być może – zbyt niskich płac).

Cechy odmienne:

- głównym powodem utrzymywania się bezrobocia rejestrowanego w Bydgoszczy są niskie płace. Może to mieć źródło zarówno w wygórowanych oczekiwaniach, ale także w faktycznych różnicach w poziomie życia w porównywanych regionach;
- w Poznaniu wskazuje się na bezrobocie frykcyjne oraz niską mobilność przestrzenną.

Porównanie powiatów o najwyższym natężeniu bezrobocia w 2019 r. – **radziejowskiego i konińskiego** – wypada następująco.

Cechy wspólne:

- występowanie bezrobocia spowodowanego zbyt niskimi w relacji do oczekiwań bezrobotnych oferowanymi płacami;
- w obu powiatach część zarejestrowanych to *de facto* bierni zawodowo pozostający w rejestrach dla ubezpieczenia oraz pracujący nielegalnie.

Cechy odmienne:

- w radziejowskim problemem utrzymującym część bezrobocia który rzadko występuje w konińskim jest dostanie się do pracy;
- w radziejowskim problemem utrzymującym część bezrobocia jest brak ofert pracy – na co w ogóle nie wskazano w konińskim;
- w powiecie konińskim są możliwości dostania się do zakładu pracy, lecz część bezrobotnych nie chce dojeżdżać.

Porównanie powiatów sąsiadujących, znajdujących się w południowej części województw – **włocławskiego i kolskiego** – prezentuje się następująco.

Cechy wspólne:

- występowanie bezrobocia spowodowanego zbyt niskimi w relacji do oczekiwań bezrobotnych oferowanymi płacami;
- w obu powiatach duża część zarejestrowanych bezrobotnych to osoby symulujące aktywność na rynku pracy aby utrzymać świadczenia zdrowotne lub socjalne;
- część bezrobotnych w obu powiatach to osoby wyjątkowo trudno zatrudnialne, ze względu na niepełnosprawność, uzależnienia lub przeszłość kryminalną.

Cechy odmienne:

- w powiecie włocławskim problemem specyficznym są znaczne trudności z dojazdami do istniejących miejsc pracy;
- w powiecie włocławskim znaczna część bezrobotnych zawyża statystyki przez system uprawnień do ubezpieczenia zdrowotnego, podczas gdy mają źródła utrzymania z pracy nierejestrowanej.

Porównanie powiatów sąsiadujących, znajdujących się w północnej części województw – **sępoleńskiego i pilskiego** – przedstawia się następująco.

Cechy wspólne:

- występowanie bezrobocia spowodowanego zbyt niskimi w relacji do oczekiwań bezrobotnych oferowanymi płacami (choć jest to częstszy problem w sępoleńskim);

- w obu powiatach duża część zarejestrowanych bezrobotnych to osoby symulujące aktywność na rynku pracy aby utrzymać świadczenia zdrowotne lub socjalne;
- w obu powiatach znaczna część bezrobotnych rejestrowanych ma źródła utrzymania z pracy nierejestrowanej;
- część bezrobotnych zarejestrowanych w obu powiatach to niegroźne bezrobocie frykcyjne.

Cechy odmienne:

- w powiecie sępoleńskim wyraźnie rysuje się problem braku możliwości dojazdów do pracy;
- w powiecie sępoleńskim badani wskazują, że część bezrobotnych pozostaje w rejestrach ze względu na prawa do zasiłków dla bezrobotnych;
- w powiecie pilskim wydaje się, że częściej bezrobotni zarejestrowani należą do grupy *hard-to-place* (niepełnosprawność, uzależnienia, wyroki).

8. Wnioski

8.1. Źródła podobieństw sytuacji w badanych powiatach

1. Mimo wyraźnych różnic w stopie bezrobocia w porównywanych powiatach obu województw należy zauważyć, że w Wielkopolsce wszystkie leżące przy granicy z województwem kujawsko-pomorskim powiaty mają wysoki lub bardzo wysoki (w skali województwa wielkopolskiego) wskaźnik natężenia bezrobocia rejestrowanego. Zatem mimo, że z perspektywy Pomorza i Kujaw przygraniczne powiaty Wielkopolski są w lepszej sytuacji niż sąsiadujące z nimi powiaty województwa kujawsko-pomorskiego, to – w skali ich regionu – sytuacja jest tam najtrudniejsza. Dotyczy to przede wszystkim powiatów konińskiego i kolskiego, o których trudno powiedzieć, by miały w 2019 r. bardzo dobrą sytuację na rynku pracy.
2. Analogicznie, obie największe metropolie porównywanych regionów – Poznań i Bydgoszcz – w analizowanym okresie cieszyły się bardzo niską stopą bezrobocia, która jest charakterystyczna dla bezrobocia naturalnego.
3. Podobieństwa można odnaleźć w pewnych czynnikach infrastrukturalnych takich, jak bliskość autostrad (A1 i A2) oraz odległość porównywanych powiatów od bardzo dużych ośrodków (Poznań, Bydgoszcz, Łódź).
4. Trzy z czterech par powiatów sąsiadują ze sobą. Podobieństwa wynikające z fizycznej bliskości tych regionów dotyczą niektórych cech geograficznych, zasobów naturalnych, warunków dla rolnictwa i turystyki.
5. Podobieństwem między porównywanymi regionami jest zjawisko marginalizacji krańców województw, nawet jeśli w okolicy danego powiatu znajdują się nieco większe ośrodki miejskie (jak w konińskim i włocławskim). W Wielkopolsce dotyczy to głównie odległości od Poznania, w kujawsko-pomorskim – od Bydgoszczy i Torunia.
6. Podobne są postawy bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy wobec pracy nierejestrowanej. W większości badanych powiatów wskazywano, że znaczącą część bezrobotnych – niezależnie od natężenia bezrobocia w danym powiecie – stanowią osoby zarejestrowane jedynie ze względu na ubezpieczenie zdrowotne.

7. Wykazano, że niezależnie od poziomu stopy bezrobocia, że we wszystkich badanych powiatach bardzo duża część oficjalnego bezrobocia ma charakter pozorny, a osoby zarejestrowane w urzędach pracy mają inne motywacje rejestracji niż znalezienie legalnego zatrudnienia.
8. W wielu badanych powiatach, niezależnie od stopy bezrobocia rejestrowanego, powtarzają się niektóre zawody jako nadwyżkowe (ekonomista, zawody humanistyczne). Szczególnie podobne są te zawody w powiatach o najniższym bezrobociu: Bydgoszczy i Poznaniu.
9. W obu województwach powiaty miejskie wyludniają się na rzecz powiatów okolicznych (Poznań, Bydgoszcz, Włocławek, Konin).
10. Niezależnie od województwa, w powiatach o najwyższym natężeniu bezrobocia nieco maleje udział osób w wieku 45 i więcej, a wyraźniej rośnie udział najmłodszych (do 24 roku życia) wśród zarejestrowanych bezrobotnych.
11. We wszystkich badanych powiatach wysoki lub bardzo wysoki jest udział bezrobotnych z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym w ogóle bezrobotnych.
12. Preferencje polityczne, za którymi idą postawy bardziej proaktywne lub bardziej roszczeniowe, są podobne w dużych miastach oraz w powiatach ze sobą sąsiadujących obu województw.
13. W większości badanych powiatów istotna część zarejestrowanych bezrobotnych w 2019 r. nie przyjmowała dostępnych na rynku ofert pracy ze względu na zbyt niskie w relacji do ich oczekiwań oferowane płace.
14. Czynnikiem który nie różnicuje natężenia bezrobocia rejestrowanego jest udział osób „niezatrudnialnych” (których, jak się wydaje, nie powinno być w rejestrach pup). Występują one w pewnej części w większości badanych powiatów.

8.2. Źródła różnic sytuacji w badanych powiatach

W wybranych do analizy parach powiatów można wskazać także szereg różnic, wyjaśniających różne poziomy natężenia bezrobocia rejestrowanego:

1. Produktywność mieszkańców porównywanych regionów mierzona produktem krajowym brutto *per capita* jest znacząco różna, na niekorzyść Kujaw i Pomorza.
2. Dochody własne powiatu na 1 mieszkańca są niższe w powiatach województwa kujawsko-pomorskiego.
3. Inna jest struktura wydatków publicznych: w powiatach Wielkopolski mniej niż na Pomorzu i Kujawach wydaje się na ochronę socjalną, więcej zaś na sprawy gospodarcze.
4. Niższy poziom wynagrodzeń uzyskiwanych przez osoby pracujące w analizowanych powiatach kujawsko-pomorskiego przekłada się na niższą niż w Wielkopolsce skłonność do podejmowania rejestrowanego (legalnego, ale opodatkowanego) zatrudnienia i – zgodnie z założeniami teorii kapitału ludzkiego – niższą produktywność osób pracujących, co znajduje odzwierciedlenie w liczbie tworzonych miejsc pracy.
5. Ważnym czynnikiem różnicującym sytuację w analizowanych powiatach jest trwałość utrzymywania się bezrobocia rejestrowanego, co przekłada się na wolniejsze tempo jego spadku w okresach dobrej koniunktury gospodarczej. Nawet powiat koniński o najwyższej stopie bezrobocia w Wielkopolsce, notował natężenie bezrobocia dwukrotnie niższe, niż sąsiadujący z nim powiat radziejowski. Takich różnic region nie jest w stanie nadrobić nawet przez wiele miesięcy rozkwitu gospodarczego.
6. Wśród czterech powiatów o najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w dwóch powiatach wielkopolskiego udział kobiet wśród bezrobotnych jest wyraźnie wyższy niż w powiatach kujawsko-pomorskiego. W pozostałych powiatach wraz z poprawą sytuacji na rynku pracy maleje udział kobiet w bezrobociu rejestrowanym. Biorąc pod uwagę wszystkie osiem badanych powiatów wykazano jednak, że różnice między stopą bezrobocia w porównywanych powiatach nie mają związku z płcią osób pozostających w rejestrach pup.
7. Trudno także uznać strukturę wiekową bezrobotnych za wyraźną przyczynę wyższego bezrobocia rejestrowanego w powiatach kujawsko-pomorskiego. Podobną strukturę mają powiaty zarówno zbliżone, jak i te o diametralnie innej stopie bezrobocia.

8. Stopę bezrobocia rejestrowanego różnicuje natomiast struktura bezrobotnych według wykształcenia. We wszystkich badanych parach powiatów powiat o niższej stopie bezrobocia miał wyższy odsetek osób z dyplomem ukończenia studiów.
9. W każdym z powiatów z województwa wielkopolskiego udział długookresowo bezrobotnych był niższy niż w odpowiednich powiatach województwa kujawsko-pomorskiego. Udział bezrobotnych pozostających w rejestrach 12 miesięcy i więcej jest znaczącą determinantą różnicującą badane powiaty.
10. W powiatach o najwyższym natężeniu bezrobocia udział bezrobotnych bez doświadczenia zawodowego był wyższy w powiatach województwa kujawsko-pomorskiego, niż w sąsiednich powiatach województwa wielkopolskiego.
11. W niektórych badanych powiatach ważną determinantą stopy bezrobocia rejestrowanego jest udział mieszkańców terenów wiejskich. W dwóch z trzech par powiatów sąsiadujących udział mieszkańców wsi jest wyraźnie wyższy w kujawsko-pomorskim (sępoleński vs. pilski oraz włocławski vs. kolski).
12. Aktywność zawodowa mieszkańców i mieszkank Wielkopolski (zarówno ogółem, jak i tych z wyższym wykształceniem) jest wyraźnie wyższa niż osób zamieszkujących województwo kujawsko-pomorskie. Podobnie, wyższy w Wielkopolsce jest wskaźnik zatrudnienia. Oznacza to, że nie tylko potencjalne zasoby pracy są nominalnie znacznie wyższe w województwie wielkopolskim, ale także ich dostępność dla pracodawców jest wyższa.
13. Województwo kujawsko-pomorskie wyludnia się, podczas gdy mieszkańców Wielkopolski przybywa.
14. Im większy udział osób prowadzących działalność gospodarczą w zasobach osób w wieku produkcyjnym, tym niższa stopa bezrobocia. W porównywanych powiatach Wielkopolski ten wskaźnik jest wyższy niż w ich odpowiednikach na Kujawach i Pomorzu.
15. Kapitał społeczny powiatów województwa wielkopolskiego jest wyższy. Mieszkańcy tego regionu wykazują się większą aktywnością obywatelską, częściej także wykazują postawy proaktywne, w miejsce roszczeniowych.
16. Z wyjątkiem powiatów kolskiego i włocławskiego pozostałe sąsiadujące powiaty charakteryzuje bardzo duża różnica liczby bezrobotnych zarejestrowanych na zgłoszoną ofertę. Oznacza to wyraźnie inne potencjały po stronie popytu na pracę (na korzyść Wielkopolski). O tym samym świadczy także wskaźnik liczby podmiotów na 1000

mieszkańców, który w województwie wielkopolskim jest wyższy we wszystkich czterech parach porównywanych powiatów.

17. Jedynie powiaty sępoleński i pilski mają zbliżoną strukturę sektorową zatrudnionych, przy zupełnie innej sytuacji na rynku pracy. W pozostałej części powiatów różnice w natężeniu bezrobocia także nie mają bezpośredniego związku ze strukturą miejsc pracy.
18. W powiatach województwa kujawsko-pomorskiego częściej wskazywano na realne problemy z dotarciem do istniejących miejsc pracy. Można zatem wskazać lukę infrastrukturalną jako kolejny powód różnic w bezrobociu rejestrowanym.
19. W Wielkopolsce częściej niż w kujawsko-pomorskim występuje bezrobocie frykcyjne oraz niechęć bezrobotnych do dojeżdżania do istniejącego miejsca pracy (mimo takich możliwości).

9. Wykorzystane źródła

Strategie:

Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego powiatu radziejowskiego na lata 2014-2020
Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego powiatu sępoleńskiego
Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego powiatu włocławskiego
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Sępoleńskiego na lata 2014 – 2021
Strategia rozwoju Bydgoszczy do 2030 roku (z 2017)
Strategia Rozwoju Konina 2015-2025
Strategia Rozwoju Miasta Poznania 2020+
Strategia Rozwoju Powiatu Kolskiego na lata 2015-2025
Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Piłskiego na lata 2015-2025
Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020
Wielkopolska 2020 – zaktualizowana strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku

Analizy i raporty:

GUS, *Regionalne rachunki publiczne – system informacji o dochodach i wydatkach publicznych na poziomie województw*, Warszawa 2018.
Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, *Województwo Kujawsko-Pomorskie. Podregiony, Powiaty, Gminy*, Bydgoszcz 2019.
Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, *Produkt krajowy brutto województwa kujawsko-pomorskiego w 2017 r.*, Informacje Sygnalne, 31.12.2019.
Urząd Statystyczny w Poznaniu, *Produkt krajowy brutto w województwie wielkopolskim w 2017 r.*, Informacje Sygnalne, 23.12.2019.
Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu, *Raport Barometr zawodów 2020*.
Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu, *Raport Barometr Zawodów 2020*.

Literatura naukowa:

Buchwald A. (2009), *Efektywność aktywnych programów rynku pracy w Polsce. Ujęcie regionalne*, praca doktorska, Poznań.
Ciołek D. (2017), *Oszacowanie wartości produktu krajowego brutto w polskich powiatach*, „Gospodarka Narodowa”, nr 3 (289).
Dykas P., Misiak T., Tokarski T. (2013), *Czynniki kształtujące regionalne zróżnicowanie stóp bezrobocia rejestrowanego w latach 2002–2014*, „Humanities and Social Sciences”, vol. XVIII, 20.
Francik A., Pochtowski A. (1993), *Wybrane problemy zatrudnienia i rynku pracy*, Wyd. Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków.
Kryńska E., (1996), *Segmentacja rynku pracy. Podstawy teoretyczne i analiza statystyczna*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
Kwiatkowski E., Kubiak P. (1996), *Regionalne zróżnicowanie bezrobocia w Polsce w latach 1992-1995. Analiza strumieniowa*, „Rynek Pracy” nr 9.

- Kwiatkowski, E. (1999), *Możliwości wykorzystania regionalnych badań rynku pracy do prognozowania i korygowania prognoz na popyt na pracę według kwalifikacji*, w: *Prognozowanie popytu na pracę. Elementy metodologii*, Studia i Materiały, RCSS, Warszawa.
- Lipka A. (1997), *Rynek pracy, praca, nowoczesne technologie*, Wyd. Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice.
- Onufer, M. (2009), *Przyczyny dysproporcji na rynku pracy*, „Studenckie Prace Prawnicze, Administratywistyczne i Ekonomiczne”, nr 6.
- Sojka, E. (2013), *Analiza sytuacji na lokalnym rynku pracy z wykorzystaniem zmiennej syntetycznej*, [w:] *Zróżnicowanie sytuacji na rynku pracy – ujęcie regionalne, krajowe, międzynarodowe* (red. D. Kotlorz), Studia Ekonomiczne, Zeszyty Naukowe Wydziałowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice.

Spis tabel i wykresów

Tabela 1. Powiaty województwa wielkopolskiego według wartości stopy bezrobocia rejestrowanego w 2019 r. (%).....	7
Tabela 2. Powiaty województwa kujawsko-pomorskiego według wartości stopy bezrobocia rejestrowanego w 2019 r. (%).....	8
Tabela 3. Struktura odpowiedzi według powiatów.....	46
Tabela 4. Struktura odpowiedzi według województw (%)	47
Wykres 1. Dochód własny powiatu na mieszkańca powiatu w 2018 r. (zł).....	21
Wykres 2. Wynagrodzenie brutto w 2018 r. według powiatów (zł).....	21
Wykres 3. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych oraz stopa bezrobocia w badanych powiatach (%).....	25
Wykres 4. Udział kobiet w ogóle bezrobotnych zarejestrowanych (%)	25
Wykres 5. Struktura bezrobotnych według wieku (%).....	27
Wykres 6. Struktura bezrobotnych według wykształcenia (%)	27
Wykres 7. Udział bezrobotnych pozostających w rejestrach urzędów pracy powyżej 12 miesięcy (%)	29
Wykres 8. Udział bezrobotnych dotychczas niepracujących (%).....	29
Wykres 9. Udział absolwentów w ogóle zarejestrowanych bezrobotnych (%).....	30
Wykres 10. Udział bezrobotnych mieszkających na wsi w ogóle bezrobotnych w 2019 r. (%).....	30
Wykres 11. Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2019 r.	33
Wykres 12. Frekwencja w 2. turze wyborów prezydenckich w 2020 r. w poszczególnych parach powiatów (%)	35
Wykres 13. Odsetek wyborców głosujących w drugiej turze wyborów prezydenckich w 2020 r. na kandydata prosocjalnego według powiatów (%).....	35
Wykres 14. Liczba bezrobotnych przypadających na jedną ofertę pracy w pup według powiatu.....	37
Wykres 15. Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2019 r. według powiatów	37
Wykres 16. Liczba podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 49 osób na 10 tys. mieszkańców w 2019 r. według powiatów	38
Wykres 17. Struktura pracujących według sektorów i powiatów w 2018 r. (% pracujących).....	38
Wykres 18. Struktura respondentów według powiatu	45

Załącznik – kwestionariusz badania CAWI

Metryczka:

Powiat (do wyboru: miasto Bydgoszcz, miasto Poznań, włocławski, koniński, radziejowski, kolski, sępoleński, pilski)

Pytanie:

W końcu 2019 r. sytuacja na rynku pracy w Polsce była bardzo dobra, notowano najniższy poziom bezrobocia rejestrowanego od początku lat 90-tych. Dlaczego, Pani/a zdaniem osoby, które mimo to wtedy pozostawały wciąż w rejestrach Powiatowego Urzędu Pracy w którym Pan/i pracuje nie znalazły zatrudnienia/nie wyrejestrowały się z PUP? Proszę zaznaczyć maksymalnie trzy główne powody.

Bezrobotni pozostający w rejestrach naszego PUP w 2019 r. to w mojej opinii w znacznej części:

- a) *niepodejmujący pracy, gdyż dostępna praca jest zbyt nisko płatna (ich zdaniem)*
- b) *niepodejmujący pracy, gdyż dostępna praca jest niezgodna z ich kwalifikacjami (wymagałaby przekwalifikowania lub pracy poniżej kwalifikacji)*
- c) *niepodejmujący pracy, gdyż dostępne wakaty są poza miejscem ich zamieszkania, a faktycznie nie ma możliwości dojazdu transportem publicznym lub jest to bardzo utrudnione/czasochłonne*
- d) *niepodejmujący pracy, gdyż wakaty są poza miejscem ich zamieszkania, a bezrobotni nie chcą dojeżdżać (mimo, że są takie możliwości)*
- e) *osoby nieposzukujące legalnej pracy, gdyż na stałe lub dorywczo mają zatrudnienie nierejestrowane (praca na czarno, bez umowy)*
- f) *nieposzukujące żadnej pracy, ale chcące mieć ubezpieczenie zdrowotne lub świadczenia socjalne (symulujący aktywność)*
- g) *krótkookresowo bezrobotni, niemający większych problemów z dość szybkim znalezieniem pracy; regularnie napływają i odpływają*
- h) *osoby pozostające w rejestrach jedynie do czasu przysługiwania im zasiłku dla bezrobotnych*
- i) *chcący znaleźć legalne zatrudnienie, ale w regionie nie ma wystarczająco wielu ofert pracy*
- j) *wyjątkowo trudno zatrudnialne (niepełnosprawność, uzależnienia, wyroki itp.)*
- k) *inne (jakie?).....*